

Γενική Σύσταση αριθ.34 (2016), Σχετικά με τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών.

I. Εισαγωγή

1. Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών αναγνωρίζει τη ζωτική συμβολή των αγροτισσών γυναικών και την επείγουσα ανάγκη βελτίωσης της αναγνώρισης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Μέσω των προηγούμενων Καταληκτικών Παρατηρήσεων και Γενικών Συστάσεων της, η Επιτροπή έχει εντοπίσει διάφορους τρόπους με τους οποίους οι αγρότισσες γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις. Στην παρούσα Γενική Σύσταση, η Επιτροπή αποφασίζει τις υποχρεώσεις των κρατών μερών να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών, με έμφαση στο άρθρο 14 της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, το οποίο αναγνωρίζει τη μοναδική κατάσταση των αγροτισσών γυναικών και υπογραμμίζει τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις των κρατών μερών όσον αφορά την αναγνώριση, την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων τους.

2. Το άρθρο 14 είναι η μόνη διάταξη σε διεθνή σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορά συγκεκριμένα τις αγρότισσες γυναίκες. Ωστόσο, όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται στη Σύμβαση ισχύουν για τις αγρότισσες γυναίκες και το άρθρο 14 πρέπει να ερμηνεύεται στο πλαίσιο της Σύμβασης στο σύνολό της. Κατά την υποβολή των Εκθέσεων τους, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να εξετάζουν όλα τα άρθρα που έχουν σχέση με την άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου. Κατά συνέπεια, η παρούσα Γενική Σύσταση διερευνά τη σύνδεση μεταξύ του άρθρου 14 και άλλων διατάξεων της Σύμβασης. Δεδομένου ότι πολλοί από τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης αφορούν την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών και παρέχουν μια σημαντική ευκαιρία για τη βελτίωση των δεικτών τόσο των διαδικασιών και όσο και του αποτελέσματος, ο συγκεκριμένος σκοπός της παρούσας Γενικής Σύστασης είναι να παράσχει καθοδήγηση στα συμβαλλόμενα κράτη σχετικά με την εφαρμογή των υποχρεώσεών τους όσον αφορά τις αγρότισσες γυναίκες. Ενώ η Γενική Σύσταση αριθ. 34 επικεντρώνεται στις αγρότισσες γυναίκες στις αναπτυσσόμενες χώρες, ορισμένα από τα στοιχεία της αφορούν επίσης την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών στις ανεπτυγμένες χώρες. Αναγνωρίζεται ότι οι αγρότισσες γυναίκες, ακόμη και στις ανεπτυγμένες χώρες, υφίστανται διακρίσεις και αντιμετωπίζουν προκλήσεις σε διάφορους τομείς, όπως η οικονομική ενδυνάμωση, η συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή, η πρόσβαση σε υπηρεσίες και η εργασιακή εκμετάλλευση των μεταναστριών εργατριών της υπαίθρου.

II. Ιστορικό

3. Επί του παρόντος, οι αγρότισσες γυναίκες αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο του παγκόσμιου πληθυσμού. Διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση και τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης στην ύπαιθρο και στην ενίσχυση των αγροτικών κοινοτήτων. Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή έχει αναπτύξει ένα σημαντικό σώμα νομολογίας σχετικά με τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, ιδίως μέσω των τελικών παρατηρήσεων. Αρκετές διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών έχουν αναγνωρίσει τον ρόλο των αγροτισσών γυναικών στη

γεωργία, την αγροτική ανάπτυξη, τη διατροφή και τη μείωση της φτώχειας¹. Ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω ειδική προσοχή στις αγρότισσες γυναίκες, όπως αναγνωρίζεται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.

4. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι αγρότισσες γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν συστηματικά και επίμονα εμπόδια στην πλήρη απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και ότι, σε πολλές περιπτώσεις, οι συνθήκες έχουν επιδεινωθεί. Σε πολλά κράτη, τα δικαιώματα και οι ανάγκες των αγροτισσών γυναικών παραμένουν ανεπαρκώς αντιμετωπισμένα(ή αναγνωρισμένα) ή αγνοούνται στους νόμους, στις εθνικές και τοπικές πολιτικές, προϋπολογισμούς και επενδυτικές στρατηγικές σε όλα τα επίπεδα. Ακόμη και όταν υπάρχουν, οι νόμοι και οι πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών και προβλέπουν ειδικά μέτρα για την αντιμετώπισή της συχνά δεν εφαρμόζονται.

5. Σε παγκόσμιο επίπεδο, και με λίγες εξαιρέσεις, σε όλους τους δείκτες που αποτυπώνουν τη σχέση φύλου και ανάπτυξης για τους οποίους υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι αγρότισσες γυναίκες βρίσκονται σε χειρότερη θέση από τους άνδρες της υπαίθρου και τις γυναίκες και τους άνδρες των αστικών κέντρων², ενώ οι αγρότισσες γυναίκες βιώνουν δυσανάλογα τη φτώχεια και τον αποκλεισμό. Αντιμετωπίζουν συστηματική διάκριση όσον αφορά την πρόσβαση σε γη και φυσικούς πόρους. Φέρουν το μεγαλύτερο μέρος του βάρους της μη αμειβόμενης εργασίας λόγω των στερεοτυπικών ρόλων των φύλων, της ανισότητας εντός του νοικοκυριού και της έλλειψης υποδομών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την παραγωγή τροφίμων και την παροχή φροντίδας. Ακόμη και όταν απασχολούνται επίσης, ασχολούνται συχνότερα με εργασίες που είναι επισφαλείς, επικίνδυνες, κακώς αμειβόμενες και δεν καλύπτονται από κοινωνική προστασία. Έχουν λιγότερες πιθανότητες να μορφωθούν και διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας και καταναγκαστικής εργασίας, καθώς και παιδικού ή/και αναγκαστικού γάμου και άλλων επιβλαβών πρακτικών (βλ. CEDAW/C/GC/31CRC/C/GC/18). Είναι πιο πιθανό να αρρωστήσουν, να υποφέρουν από υποσιτισμό ή να πεθάνουν από αιτίες που θα μπορούσαν να προληφθούν, και βρίσκονται σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.

6. Οι αγρότισσες γυναίκες είναι επίσης πιο πιθανό να αποκλείονται από θέσεις ηγεσίας και λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. Επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία και στερούνται πρόσβασης στη δικαιοσύνη και σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα. Είναι σαφές ότι η σημασία της ενδυνάμωσης, της αυτοδιάθεσης και της θέσης των αγροτισσών γυναικών στη λήψη αποφάσεων και τη διακυβέρνηση δεν πρέπει να αγνοείται. Όταν αυτό συμβαίνει, τα κράτη θέτουν σε κίνδυνο τη δική τους πρόοδο.

¹ Η 15η Οκτωβρίου έχει οριστεί ως Διεθνής Ημέρα των αγροτισσών γυναικών. Το θέμα προτεραιότητας της 56ης συνόδου της Επιτροπής για την Κατάσταση των Γυναικών ήταν επίσης η ενδυνάμωση των αγροτισσών γυναικών και ο ρόλος τους στην εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, την ανάπτυξη και τις τρέχουσες προκλήσεις.

² Βλέπε The World's Women 2010: Trends and statistics (Έκδοση των Ηνωμένων Εθνών, Αριθμός πώλησης E.10.XVII.11). Διαθέσιμο από unstats.un.org/unsd.

III. Γενικές υποχρεώσεις των κρατών μερών να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών

A. Εφαρμογή των άρθρων 1 και 2

7. Ο ορισμός της διάκρισης που περιέχεται στο άρθρο 1 της Σύμβασης ισχύει για όλες τις γυναίκες και αφορά όλες τις μορφές διάκρισης, καθιστώντας αυτονόητη την εφαρμογή του στις αγρότισσες γυναίκες. Το άρθρο 2 ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη καταδικάζουν κάθε μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και συνδέεται άρρηκτα με όλες τις άλλες ουσιαστικές διατάξεις της Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 14. Για να συμμορφωθούν με το άρθρο 2 σε σχέση με τις αγρότισσες γυναίκες, τα συμβαλλόμενα Κράτη πρέπει να απέχουν από πράξεις και παραλείψεις που συνιστούν διάκριση εις βάρος τους.

8. Ανεπαρκή νομικά πλαίσια ή αλλιώς νομικά πλαίσια που προκαλούν διακρίσεις, πολύπλοκα νομικά συστήματα, καταστάσεις σύγκρουσης και μετασυγκρουσιακές καταστάσεις, έλλειψη πληροφοριών και κοινωνικοπολιτισμικοί περιορισμοί μπορούν να συνδυαστούν και να καταστήσουν τη δικαιοσύνη απρόσιτη για τις αγρότισσες γυναίκες. Παράγοντες που συμβάλλουν σε στερεότυπα και προκατειλημμένες πρακτικές, ειδικά στις αγροτικές περιοχές, περιλαμβάνουν την παράλληλη ύπαρξη συχνά αλληλεπικαλυπτόμενων και αντικρουόμενων νομοθετικών, εθιμικών και θρησκευτικών νόμων και αρχών. Πολλές γυναίκες και κορίτσια της υπαίθρου ζουν σε κοινότητες στις οποίες χρησιμοποιούνται άτυποι μηχανισμοί δικαιοσύνης για την επίλυση διαφορών. Ενώ η άτυπη δικαιοσύνη μπορεί να είναι πιο προσβάσιμη σε αυτές, οι κανόνες και οι μηχανισμοί που δεν είναι σύμφωνες με τη Σύμβαση πρέπει να εναρμονιστούν με αυτήν και με τη Γενική Σύσταση αριθ. 33 (2015) σχετικά με την πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη.

9. Τα κράτη μέρη πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα νομικά πλαίσια δεν προκαλούν διακρίσεις και εγγυώνται την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών στη δικαιοσύνη, σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 33, μεταξύ άλλων με:

(α) Τη διεξαγωγή ανάλυσης των επιπτώσεων των υφιστάμενων νόμων ως προς το φύλο, προκειμένου να αξιολογηθεί η επίδρασή τους στις αγρότισσες γυναίκες·

(β) Θέσπιση νομοθεσίας για τη ρύθμιση της σχέσης μεταξύ των διαφόρων μηχανισμών εντός των πολλαπλών νομικών συστημάτων, προκειμένου να μειωθούν οι συγκρούσεις νόμων και να διασφαλιστεί ότι οι αγρότισσες γυναίκες μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους·

(γ) Αύξηση της ευαισθητοποίησης και της νομικής παιδείας των αγροτισσών γυναικών, παρέχοντάς τους πληροφορίες σχετικά με τα νομικά τους δικαιώματα και την ύπαρξη πολλαπλών νομικών συστημάτων (όπου είναι σχετικό)·

(δ) Διασφάλιση της δωρεάν ή προσιτής πρόσβασης σε νομικές υπηρεσίες και νομική βοήθεια·

(ε) Προώθηση της νομικής ενδυνάμωσης των αγροτισσών γυναικών, μεταξύ άλλων μέσω δικαστικών και ημι-δικαστικών διαδικασιών που λαμβάνουν υπόψη το φύλο·

(στ) Κατάργηση των εμποδίων στην πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών στη δικαιοσύνη, διασφαλίζοντας ότι έχουν στη διάθεσή τους επίσημους και άτυπους μηχανισμούς δικαιοσύνης και εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών·

(ζ) Διασφάλιση της φυσικής πρόσβασης στα δικαστήρια και σε άλλους μηχανισμούς δικαιοσύνης, για παράδειγμα μέσω της παροχής κινητών δικαστηρίων που είναι προσβάσιμα στις αγρότισσες γυναίκες·

(η) Παροχή κατάρτισης σε δικαστικούς λειτουργούς, δικηγόρους, αξιωματούχους επιβολής του νόμου, νομικούς βοηθούς, παραδοσιακούς ηγέτες και άλλες αρμόδιες αρχές και αξιωματούχους σε αγροτικές περιοχές σχετικά με τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών και τις αρνητικές επιπτώσεις της διάκρισης εις βάρος τους.

10. Η διάκριση σε βάρος των αγροτισσών γυναικών δεν μπορεί να γίνει πλήρως κατανοητή χωρίς να ληφθούν υπόψη οι μακροοικονομικές ρίζες της ανισότητας των φύλων. Τα κράτη συχνά δεν αναγνωρίζουν τον ρόλο των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου στην αμισθί εργασία, τη συμβολή τους στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και, ως εκ τούτου, στη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες για το εμπόριο, τη φορολογία και άλλες οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές μπορούν να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη ζωή των αγροτισσών γυναικών. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών, που συχνά προκαλούνται από την μη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, καθώς και οι κακές πρακτικές διαχείρισης των αποβλήτων, έχουν επίσης επιζήμιες επιπτώσεις στην ευημερία των αγροτισσών γυναικών. Οι πολιτικές, οι μεταρρυθμίσεις και οι νόμοι που δεν λαμβάνουν υπόψη το φύλο μπορεί να διατηρήσουν και να ενισχύσουν τις υπάρχουσες ανισότητες που σχετίζονται με όλα τα παραπάνω.

11. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι μακροοικονομικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών, δημοσιονομικών και επενδυτικών πολιτικών, καθώς και των διμερών και πολυμερών συμφωνιών, ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αγροτισσών γυναικών και ενισχύουν την παραγωγική και επενδυτική ικανότητα των μικρών γυναικών παραγωγών. Θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές και διαφοροποιημένες επιπτώσεις των οικονομικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής και γενικής ελευθέρωσης του εμπορίου, της ιδιωτικοποίησης και της εμπορευματοποίησης της γης, του νερού και των φυσικών πόρων, στη ζωή των αγροτισσών γυναικών και στην εκπλήρωση των τα δικαιώματά τους. Ομοίως, οι εταίροι ανάπτυξης θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές αναπτυξιακής βοήθειας που εφαρμόζουν εστιάζουν στις συγκεκριμένες ανάγκες των αγροτισσών γυναικών.

12. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες απειλές που αντιμετωπίζουν οι αγρότισσες γυναίκες λόγω της κλιματικής αλλαγής, των φυσικών καταστροφών, της υποβάθμισης της γης και του εδάφους, της ρύπανσης των υδάτων, των ξηρασιών, των πλημμυρών, της ερημοποίησης, των φυτοφαρμάκων και των αγροχημικών, των εξορυκτικών βιομηχανιών, των μονοκαλλιεργειών, της βιοπειρατείας και της απώλειας της βιοποικιλότητας, ιδίως της αγροβιοποικιλότητας. Θα πρέπει να μετριάσουν και να αμβλύνουν αυτές τις απειλές και να διασφαλίσουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες απολαμβάνουν ένα ασφαλές, καθαρό και υγιές περιβάλλον. Θα

πρέπει να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον αντίκτυπο αυτών των κινδύνων στις αγρότισσες γυναίκες κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση όλων των πολιτικών που αφορούν το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή, τη μείωση του κινδύνου καταστροφών, την ετοιμότητα και τη διαχείριση, και να διασφαλίσουν την πλήρη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών στο σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την υλοποίηση αυτών των πολιτικών. Τα κράτη μέρη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την προστασία και την ασφάλεια των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου σε όλες τις φάσεις των καταστροφών και άλλων κρίσεων, από την έγκαιρη προειδοποίηση έως την παροχή βοήθειας, την αποκατάσταση, την επανένταξη και την ανασυγκρότηση.

13. Τα κράτη μέρη πρέπει να ρυθμίζουν τις δραστηριότητες των εγχώριων μη κρατικών φορέων εντός της δικαιοδοσίας τους, ακόμα και όταν δραστηριοποιούνται εκτός της επικράτειάς τους. Η Γενική Σύσταση αριθ. 28 (2010) σχετικά με τις βασικές υποχρεώσεις των κρατών μερών σύμφωνα με το άρθρο 2 επιβεβαιώνει την απαίτηση του άρθρου 2 (ε) για την εξάλειψη των διακρίσεων από οποιονδήποτε δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα, η οποία επεκτείνεται και στις πράξεις εθνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται εκτός της επικράτειάς τους. Τα κράτη μέρη πρέπει να τηρούν τις εξωεδαφικές υποχρεώσεις τους όσον αφορά τις αγρότισσες γυναίκες, μεταξύ άλλων: μη διαταράσσοντάς, άμεσα ή έμμεσα, την άσκηση των δικαιωμάτων τους· λαμβάνοντας ρυθμιστικά μέτρα για να αποτρέψουν οποιονδήποτε φορέα υπό τη δικαιοδοσία τους, συμπεριλαμβανομένων ιδιωτών, εταιρειών και δημόσιων φορέων, από την παραβίαση ή κατάχρηση των δικαιωμάτων των αγροτισσών γυναικών εκτός του εδάφους τους· και διασφαλίζοντας ότι η διεθνής συνεργασία και η αναπτυξιακή βοήθεια, είτε διμερής είτε πολυμερής, προάγουν τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών εκτός της επικράτειάς τους. Θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλες και αποτελεσματικές ένδικες προσφυγές για τις αγρότισσες γυναίκες που έχουν πληγεί όταν ένα κράτος μέλος έχει παραβιάσει τις εξωεδαφικές υποχρεώσεις του.

14. Σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 28, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να αναγνωρίσουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα και συχνά αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις. Πολλές αυτόχθονες γυναίκες και γυναίκες αφρικανικής καταγωγής ζουν σε αγροτικές περιοχές και υφίστανται διακρίσεις λόγω της εθνικότητας, της γλώσσας και του παραδοσιακού τρόπου ζωής τους. Οι αγρότισσες γυναίκες που ανήκουν σε άλλες εθνοτικές ή θρησκευτικές μειονότητες, καθώς και οι γυναίκες που είναι αρχηγοί οικογενειών, ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίζουν υψηλότερα ποσοστά φτώχειας και άλλες μορφές κοινωνικού αποκλεισμού. Οι γυναίκες που εργάζονται σε αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των αγροτών, των κτηνοτρόφων, των μεταναστριών, των αλιέων και των γυναικών χωρίς γη, υποφέρουν επίσης δυσανάλογα από πολλαπλές μορφές διακρίσεων. Όπως αναγνωρίζεται στη Γενική Σύσταση αριθ. 18 (1991) για τις γυναίκες με αναπηρία, ενώ οι γυναίκες με αναπηρία αντιμετωπίζουν μοναδικές προκλήσεις σε όλους τους τομείς της ζωής, αυτό ισχύει ιδιαίτερα για όσες ζουν σε αγροτικές περιοχές. Η διάκριση μπορεί να επιδεινώνεται στις αγροτικές περιοχές από την έλλειψη κατάλληλης πρόσβασης, μεταξύ άλλων, σε νερό, αποχέτευση, ηλεκτρικό ρεύμα, υγειονομική περίθαλψη, φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, καθώς και σε συμπεριληπτική και πολιτισμικά κατάλληλη εκπαίδευση. Όπως αναγνωρίζεται στη Γενική Σύσταση αριθ. 27 (2010) για τις ηλικιωμένες γυναίκες και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, οι

ηλικιωμένες γυναίκες και οι χήρες ενδέχεται επίσης να υποστούν στιγματισμό και απομόνωση στις αγροτικές περιοχές, γεγονός που τις εκθέτει σε μεγαλύτερο κίνδυνο κακομεταχείρισης. Επιπλέον, οι αγρότισσες γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των επικεφαλής των νοικοκυριών, που ζουν σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα ασφάλειας και περαιτέρω εμπόδια στην απόλαυση των δικαιωμάτων τους.

15. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να εξαλείψουν όλες τις μορφές διακρίσεων κατά των μειονεκτουσών και περιθωριοποιημένων ομάδων αγροτισσών γυναικών . Για παράδειγμα, τα κράτη μέρη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι μειονεκτούσες και περιθωριοποιημένες ομάδες αγροτισσών γυναικών , συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ανήκουν σε αυτόχθονες, αφροαμερικανικές, εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες, οι επικεφαλής νοικοκυριών, οι αγρότισσες, οι κτηνοτρόφοι, οι ψαράδες, οι γυναίκες χωρίς γη, οι μετανάστριες και οι αγρότισσες γυναίκες που έχουν πληγεί από συγκρούσεις, προστατεύονται από τις αλληλοσυνδεόμενες μορφές διακρίσεων και έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση, το νερό και την αποχέτευση και την υγειονομική περίθαλψη, μεταξύ άλλων. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να αναπτύξουν πολιτικές και προγράμματα που να διασφαλίζουν την ίση απόλαυση των δικαιωμάτων των αγροτισσών γυναικών με αναπηρίες, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση της προσβασιμότητας σε υποδομές και υπηρεσίες. Τα κράτη μέρη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι ηλικιωμένες αγρότισσες γυναίκες έχουν πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και επαρκή κοινωνική προστασία, καθώς και σε οικονομικούς πόρους και την ενδυνάμωση που τους επιτρέπει να ζουν με αξιοπρέπεια, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και κοινωνική ασφάλιση.

Β. Άρθρο 14, παράγραφος 1

16. Σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγρότισσες γυναίκες και τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν στην οικονομική επιβίωση των οικογενειών, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας τους στους μη νομισματοκοποιημένους τομείς της οικονομίας. Η συμπεριληπτική και βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να προασπίζει τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών , υπογραμμίζοντας τον ρόλο τους ως κεντρικοί παράγοντες και αναγνωρίζοντας πλήρως την οικονομική αξία της αμειβόμενης και μη αμειβόμενης εργασίας τους.

17. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να προωθούν μια οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη, η οποία θα επιτρέπει στις αγρότισσες γυναίκες να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους και:

(α) Να αναγνωρίζουν τη σημαντική συμβολή τους στην τοπική και εθνική οικονομία και στην παραγωγή τροφίμων, καθώς και στην ευημερία των οικογενειών και των κοινοτήτων τους, μεταξύ άλλων μέσω της φροντίδας που παρέχουν ως μη αμειβόμενη εργασία και της εργασίας τους σε οικογενειακές αγροτικές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τη γενική σύσταση αριθ. 17 (1991) σχετικά με τη μέτρηση και την ποσοτικοποίηση των μη αμειβόμενων οικιακών δραστηριοτήτων των γυναικών και την αναγνώρισή τους στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν·

(β) Να προωθήσουν την ενδυνάμωσή τους και να διασφαλίσουν την οικονομική και κοινωνική ανεξαρτησία τους, ιδίως με τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 25 (2004) σχετικά με τα προσωρινά ειδικά μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω προγραμμάτων και πολιτικών που αποσκοπούν στη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών των αγροτισσών γυναικών·

(γ) Να διασφαλίζουν ότι μπορούν να επωφεληθούν αποτελεσματικά και άμεσα από οικονομικά και κοινωνικά προγράμματα, με τη συμμετοχή τους στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη όλων των σχετικών σχεδίων και στρατηγικών, όπως εκείνων που αφορούν την υγεία, την εκπαίδευση, την απασχόληση και την κοινωνική ασφάλιση.

Γ. Άρθρο 14, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τα άρθρα 3, 4, παράγραφος 1, 5, παράγραφος (α), 6, 9, 15 και 16.

18. Το άρθρο 3 προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας, για να εξασφαλίσουν την πλήρη ανάπτυξη και πρόοδο των γυναικών.

19. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να θεσπίσουν αποτελεσματικούς νόμους, πολιτικές, κανονισμούς, προγράμματα, διοικητικές διαδικασίες και θεσμικές δομές για να εξασφαλίσουν την πλήρη ανάπτυξη και πρόοδο των αγροτισσών γυναικών, με σκοπό να τους εγγυηθούν την άσκηση και την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε βάση ισότητας με τους άνδρες.

20. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, προβλέπει την υιοθέτηση προσωρινών ειδικών μέτρων από τα κράτη μέρη για την επιτάχυνση της ουσιαστικής ισότητας. Τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν την ανακατανομή των ρόλων λήψης αποφάσεων και των πόρων. Η Γενική Σύσταση αριθ. 25 τονίζει ότι, όπου είναι απαραίτητο, τα μέτρα αυτά πρέπει να απευθύνονται σε γυναίκες που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των αγροτισσών γυναικών.

21. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν προσωρινά ειδικά μέτρα για να επιταχύνουν την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας για τις αγρότισσες γυναίκες σε όλους τους τομείς στους οποίους είναι υποεκπροσωπούμενες ή μειονεκτούν, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και δημόσιων δραστηριοτήτων, της εκπαίδευσης, της υγείας και της απασχόλησης.

22. Το άρθρο 5 (α) αφορά την εξάλειψη των στερεοτύπων και πρακτικών που ασκούν διακρίσεις, τα οποία είναι συχνά πιο διαδεδομένα σε επαρχίες. Οι γυναίκες και τα κορίτσια της υπαίθρου συχνά βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω επιβλαβών πρακτικών (βλ. CEDAW/C/GC/31-CRC/C/GC/18, παράγραφος 9), όπως οι παιδικοί και/ή αναγκαστικοί γάμοι, η πολυγαμία και ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την υγεία και την ευημερία τους και μπορεί να τις ωθήσουν να μεταναστεύσουν προκειμένου να ξεφύγουν από τέτοιες πρακτικές, εκθέτοντάς τις ενδεχομένως σε άλλους κινδύνους. Βρίσκονται επίσης σε μειονεκτική θέση λόγω πρακτικών όπως η κληρονομιά προγονικών χρεών, η οποία διαιωνίζει τους κύκλους της φτώχειας, και εξαιτίας στερεοτύπων και συναφών πρακτικών που τις εμποδίζουν να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους επί της γης, του νερού και των φυσικών πόρων, όπως η πρωτότοκη κληρονομιά των ανδρών και η κατάσχεση περιουσίας από χήρες.

23. Σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 31 (2014) σχετικά με τις επιβλαβείς πρακτικές, τα κράτη μέρη θα πρέπει να εξαλείψουν τις επιβλαβείς πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων των παιδικών και/ή αναγκαστικών γάμων, των γεννητικών ακρωτηριασμών των γυναικών και της κληρονομιάς των προγονικών χρεών, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά την υγεία, την ευημερία και την αξιοπρέπεια των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου. Θα πρέπει να εξαλείψουν τα στερεότυπα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που θέτουν σε κίνδυνο τα ίσα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη, το νερό και άλλους φυσικούς πόρους. Σε αυτό το πλαίσιο, τα κράτη μέρη θα πρέπει να υιοθετήσουν μια σειρά μέτρων, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων προβολής και υποστήριξης, εκστρατειών ευαισθητοποίησης και εκστρατειών στα μέσα ενημέρωσης, σε συνεργασία με τους παραδοσιακούς ηγέτες και την κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να εξαλειφθούν οι επιβλαβείς πρακτικές και τα στερεότυπα.

24. Στη Γενική Σύσταση αριθ. 19 (1992) σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, αναφέρεται ότι οι αγρότισσες γυναίκες διατρέχουν κίνδυνο βίας λόγω των παραδοσιακών αντιλήψεων σχετικά με τον υποδεέστερο ρόλο των γυναικών που εξακολουθούν να υφίστανται σε πολλές αγροτικές κοινότητες. Τα κορίτσια από αγροτικές κοινότητες διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο βίας, σεξουαλικής εκμετάλλευσης και παρενόχλησης όταν εγκαταλείπουν την αγροτική κοινότητα για να αναζητήσουν εργασία στις πόλεις. Οι γυναίκες υπερασπίστριες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις αγροτικές περιοχές διατρέχουν συχνά κίνδυνο βίας κατά την εργασία τους, για παράδειγμα, για την προστασία των θυμάτων, την αλλαγή των τοπικών εθίμων ή την εξασφάλιση των δικαιωμάτων επί των φυσικών πόρων.

25. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να προλαμβάνουν και να εξαλείφουν όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου και, σύμφωνα με τις Γενικές Συστάσεις αριθ. 19 και αριθ. 33:

(α) Να ευαισθητοποιήσουν τις γυναίκες και τους άνδρες, τα κορίτσια και τα αγόρια της υπαίθρου, καθώς και τους τοπικούς, θρησκευτικούς και κοινοτικούς ηγέτες, σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου, με στόχο την εξάλειψη των κοινωνικών στάσεων και πρακτικών, που γεννούν στερεότυπα, ιδίως εκείνων που επιδοκιμάζουν την έμφυλη βία·

(β) Να λάβει αποτελεσματικά μέτρα με στόχο την πρόληψη, τη διερεύνηση, τη δίωξη και την τιμωρία πράξεων βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστριών γυναικών και κοριτσιών της υπαίθρου, είτε διαπράττονται από το κράτος, είτε από μη κρατικούς φορείς ή ιδιώτες·

(γ) Να διασφαλίσουν ότι τα θύματα που ζουν σε αγροτικές περιοχές έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, συμπεριλαμβανομένης της νομικής συνδρομής, καθώς και αποζημίωση και άλλες μορφές αποκατάστασης ή αποζημίωσης, και ότι οι αρχές σε όλα τα επίπεδα στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αρχών, των δικαστικών διοικητικών υπαλλήλων και των δημοσίων υπαλλήλων, διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους και την πολιτική βούληση να ανταποκριθούν στη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου και να τις προστατεύσουν από αντίποινα όταν καταγγέλλουν κακοποιήσεις·

(δ) Να διασφαλίσουν ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια στις αγροτικές περιοχές έχουν πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες για τα θύματα, συμπεριλαμβανομένων καταφυγίων έκτακτης ανάγκης και ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να αποφεύγουν τον στιγματισμό και να προστατεύουν την ιδιωτική ζωή και την αξιοπρέπεια των θυμάτων.

(ε) Να εφαρμόσουν μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση απειλών και επιθέσεων κατά των γυναικών υπερασπιστριών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ύπαιθρο, με ιδιαίτερη έμφαση σε όσες ασχολούνται με θέματα που σχετίζονται με τη γη και τους φυσικούς πόρους, την υγεία των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, την εξάλειψη των εθίμων και πρακτικών που γεννούν διακρίσεις, καθώς και της έμφυλης βίας.

26. Το άρθρο 6 σχετικά με την καταστολή της εμπορίας γυναικών και της εκμετάλλευσης της πορνείας έχει ιδιαίτερη σημασία για τις γυναίκες και τα κορίτσια της υπαίθρου, συμπεριλαμβανομένων των αυτοχθόνων γυναικών και κοριτσιών, οι οποίες αντιμετωπίζουν συγκεκριμένους κινδύνους επειδή ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές. Οι οικονομικές δυσκολίες της ζωής στην ύπαιθρο, σε συνδυασμό με την έλλειψη πληροφοριών σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και τον τρόπο λειτουργίας των διακινητών, μπορούν να τις καταστήσουν ιδιαίτερα ευάλωτες, ιδίως σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις.

27. Τα κράτη μέρη πρέπει να αντιμετωπίσουν τις βαθιές αιτίες της εμπορίας γυναικών, ενισχύοντας την οικονομική ανεξαρτησία των αγροτισσών γυναικών και ευαισθητοποιώντας τις αγροτικές περιοχές σχετικά με τους κινδύνους που ενέχει η προσέλκυση από εμπόρους ανθρώπων και τους τρόπους με τους οποίους λειτουργούν οι έμποροι ανθρώπων. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν ότι η νομοθεσία κατά της εμπορίας αντιμετωπίζει τις κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τα κορίτσια της υπαίθρου και να παρέχουν εκπαίδευση με βάση το φύλο σχετικά με τα μέτρα πρόληψης, την προστασία και τη βοήθεια προς τα θύματα στο δικαστικό σώμα, την αστυνομία, τους συνοριοφύλακες, άλλους αξιωματούχους επιβολής του νόμου και κοινωνικούς λειτουργούς, ιδίως στις αγροτικές περιοχές και τις αυτόχθονες κοινότητες.

28. Το άρθρο 9 προβλέπει ότι τα κράτη μέρη πρέπει να χορηγούν στις γυναίκες ίσα δικαιώματα με τους άνδρες όσον αφορά την απόκτηση, την αλλαγή ή τη διατήρηση της ιθαγένειάς τους. Οι αγρότισσες γυναίκες και τα παιδιά τους ενδέχεται να στερηθούν τα δικαιώματά τους εάν δεν αναγνωριστούν ως πολίτες των χωρών τους. Η ανιθαγένειά τους είναι συχνά συνέπεια νομοθεσίας, σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες δεν μπορούν να μεταβιβάσουν την ιθαγένειά τους στα παιδιά τους και στον αλλοδαπό σύζυγό τους ή ενδέχεται να χάσουν την ιθαγένειά τους λόγω γάμου με αλλοδαπό ή ως συνέπεια διαζυγίου. Επιπλέον, η απόκτηση εγγράφων ταυτότητας μπορεί να είναι πιο δύσκολη στις αγροτικές περιοχές, ιδίως λόγω της έλλειψης ληξιαρχικής εγγραφής γέννησης ή πιστοποιητικών γάμου, διαζυγίου ή θανάτου.

29. Σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 32 (2014) σχετικά με τις διαστάσεις του φύλου που σχετίζονται με το καθεστώς των προσφύγων, το άσυλο, την ιθαγένεια και την ανιθαγένεια των γυναικών, τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες μπορούν να αποκτήσουν, να αλλάξουν, να διατηρήσουν ή να

αποκηρύξουν την ιθαγένειά τους ή να τη μεταβιβάσουν στα παιδιά τους και στον αλλοδαπό σύζυγό τους υπό τους ίδιους όρους με τους άνδρες, και ότι γνωρίζουν τα δικαιώματά τους σε αυτό το θέμα. Τα κράτη μέρη θα πρέπει επίσης να παρέχουν στις αγρότισσες γυναίκες πρόσβαση σε έγγραφα προσωπικής ταυτοποίησης (όπως δελτία ταυτότητας, διαβατήρια και αριθμούς κοινωνικής ασφάλισης) και να διασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες ληξιαρχικής καταγραφής, συμπεριλαμβανομένων των γεννήσεων, γάμων, διαζυγίων και θανάτων, είναι προσβάσιμες στις αγροτικές περιοχές.

30. Το άρθρο 15 προβλέπει την ισότητα των γυναικών και των ανδρών ενώπιον του νόμου και την ίδια δικαιοπρακτική ικανότητα σε αστικές υποθέσεις, έτσι ώστε, για παράδειγμα, οι αγρότισσες γυναίκες να έχουν την ίδια δικαιοπρακτική ικανότητα με τους άνδρες να συνάπτουν συμβάσεις και να διαχειρίζονται περιουσία ανεξάρτητα από τον σύζυγό τους ή οποιονδήποτε άνδρα κηδεμόνα.

31. Τα κράτη μέρη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες είναι ίσες ενώπιον του νόμου και έχουν την ίδια δικαιοπρακτική ικανότητα με τους άνδρες σε αστικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της σύναψης συμβάσεων και της διαχείρισης περιουσίας ανεξάρτητα από τον σύζυγό τους ή οποιονδήποτε άνδρα κηδεμόνα.

32. Το άρθρο 16 προβλέπει την ισότητα των γυναικών στο γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις, κάτι που πολλές αγρότισσες γυναίκες δεν απολαμβάνουν λόγω κοινωνικών εθίμων, πρακτικών και νόμων που ασκούν διακρίσεις, πολυποίκιλων συστημάτων δικαιοσύνης όπου υπάρχουν, ή της έλλειψης εφαρμογής των σχετικών νόμων. Τα κορίτσια από αγροτικές κοινότητες διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο παιδικού ή/και αναγκαστικού γάμου και πρόωρης εγκυμοσύνης. Οι αγρότισσες γυναίκες επηρεάζονται επίσης δυσανάλογα από την πολυγαμία, η οποία υπονομεύει σοβαρά την ισότητα στις συζυγικές και οικογενειακές σχέσεις.

33. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να εναρμονίσουν το δίκαιο του προσωπικού καθεστώτος και το οικογενειακό δίκαιο με το άρθρο 16, σύμφωνα με τις Γενικές Συστάσεις αριθ. 21 (1994) σχετικά με την ισότητα στον γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις και αριθ. 29 (2013) σχετικά με τις οικονομικές συνέπειες του γάμου, των οικογενειακών σχέσεων και της διάλυσής τους, να εγγυηθούν ότι οι αγρότισσες γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα στο γάμο, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων επί της συζυγικής περιουσίας σε περίπτωση διαζυγίου ή θανάτου του συζύγου τους και των δικαιωμάτων διατροφής, και να ευαισθητοποιήσουν το κοινό σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών στο γάμο στις αγροτικές περιοχές.

34. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να λάβουν μέτρα για την πρόληψη και την απαγόρευση των παιδικών και/ή αναγκαστικού γάμου των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου, μεταξύ άλλων μέσω της μεταρρύθμισης και της επιβολής νόμων που απαγορεύουν τέτοιες πρακτικές στις αγροτικές περιοχές, εκστρατειών στα μέσα ενημέρωσης, με στόχο ιδίως την ευαισθητοποίηση των ανδρών, την υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης και κατάλληλης για την ηλικία εκπαίδευσης σε θέματα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, καθώς και την παροχή κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών για τις παντρεμένες κοπέλες της υπαίθρου και τις κοπέλες που διατρέχουν κίνδυνο παιδικού και/ή αναγκαστικού γάμου. Επιπλέον, τα κράτη μέρη θα πρέπει να αποθαρρύνουν και

να απαγορεύουν την πρακτική της πολυγαμίας, η οποία μπορεί να είναι πιο διαδεδομένη στις αγροτικές περιοχές.

IV. Υποχρεώσεις των κρατών μερών σε σχέση με συγκεκριμένες διαστάσεις των δικαιωμάτων των αγροτισσών γυναικών

A. Δικαίωμα συμμετοχής και οφέλους από την αγροτική ανάπτυξη (άρθρο 14, παράγραφος 2 (α))

35. Οι αγρότισσες γυναίκες πρέπει να θεωρούνται ως κινητήριες δυνάμεις της βιώσιμης ανάπτυξης. Παρά τον ζωτικό ρόλο των αγροτισσών γυναικών στη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, οι πολιτικές και οι πρωτοβουλίες συχνά δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δύο φύλων και οι αγρότισσες γυναίκες συχνά δεν επωφελούνται από τα ευνοϊκά πλαίσια. Τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών επίσης συχνά δεν λαμβάνονται υπόψη στις προσπάθειες αποπλίσμου, αποστράτευσης και επανένταξης σε περιβάλλοντα σύγκρουσης και μετά τη σύγκρουση.

36. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να θεσπίσουν ευνοϊκά θεσμικά, νομικά και πολιτικά πλαίσια για να διασφαλίσουν ότι οι πολιτικές για την αγροτική ανάπτυξη, τη γεωργία και τα ύδατα, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών για τη δασοκομία, την κτηνοτροφία, την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, λαμβάνουν υπόψη τις διακρίσεις λόγω φύλου και διαθέτουν επαρκείς προϋπολογισμούς. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν:

(α) Την ενσωμάτωση και την προώθηση της διάστασης του φύλου σε όλες τις γεωργικές και αγροτικές αναπτυξιακές πολιτικές, στρατηγικές, σχέδια (συμπεριλαμβανομένων των επιχειρησιακών σχεδίων) και προγράμματα, ώστε οι αγρότισσες γυναίκες να μπορούν να ενεργούν και να είναι ορατές ως ενδιαφερόμενα μέρη, υπεύθυνες λήψης αποφάσεων και δικαιούχοι, σύμφωνα με τις Εθελοντικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Υπεύθυνη Διακυβέρνηση της Κατοχής Γης, Αλιείας και Δασών στο Πλαίσιο της Εθνικής Επισιτιστικής Ασφάλειας, τις Εθελοντικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Εξασφάλιση της Βιώσιμης Μικρής Κλίμακας Αλιείας στο Πλαίσιο της Επισιτιστικής Ασφάλειας και της Εξάλειψης της Φτώχειας, τη Γενική Σύσταση αριθ. 23 (1997) σχετικά με την πολιτική και δημόσια ζωή και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές, οι στρατηγικές, τα σχέδια και τα προγράμματα αυτά διαθέτουν τεκμηριωμένα πλαίσια παρακολούθησης και σαφή πλαίσια αξιολόγησης·

(β) Η δημιουργία μονάδων για θέματα φύλου με ανώτερα στελέχη σε υπουργεία που σχετίζονται με την αγροτική ανάπτυξη, υποστηριζόμενες από επαρκείς προϋπολογισμούς, θεσμικές διαδικασίες, πλαίσια λογοδοσίας και αποτελεσματικούς μηχανισμούς συντονισμού·

(γ) Η προστασία των δικαιωμάτων των αγροτισσών γυναικών, ειδικά κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης που συνδέονται με τις προσπάθειες αποπλίσμου, αποστράτευσης και επανένταξης σε περιβάλλοντα σύγκρουσης και μετά τη σύγκρουση, σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 30 (2013) σχετικά με τις γυναίκες στην πρόληψη συγκρούσεων, σε καταστάσεις σύγκρουσης και μετά τη σύγκρουση.

B. Υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης (άρθρο 14, παράγραφος 2 (β), σε συνδυασμό με το άρθρο 12)

37. Η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, είναι συχνά εξαιρετικά περιορισμένη για τις αγρότισσες γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων γυναικών και των γυναικών με αναπηρίες, λόγω των επικρατούσων κοινωνικών κανόνων και πατριαρχικών αντιλήψεων, των ανεπαρκών προϋπολογιστικών πιστώσεων για τις υπηρεσίες υγείας στην ύπαιθρο, της έλλειψης υποδομών και εκπαιδευμένου προσωπικού, της έλλειψης πληροφοριών σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους αντισύλληψης, της απομακρυσμένης θέσης και της έλλειψης μεταφορικών μέσων. Η έλλειψη πρόσβασης σε επαρκή τροφή και διατροφή, ασφαλές πόσιμο νερό, εγκαταστάσεις αποχέτευσης και διαχείρισης αποβλήτων έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κινδύνων για την υγεία. Ορισμένες παθήσεις, όπως η μαιευτική συριγμή, είναι επίσης πιο συχνές μεταξύ των αγροτισσών γυναικών και προκύπτουν άμεσα από την έλλειψη πρόσβασης σε υπηρεσίες έκτακτης ιατρικής βοήθειας ικανές να πραγματοποιήσουν καισαρικές τομές, και έμμεσα στην πρόωρη εγκυμοσύνη και τον υποσιτισμό.

38. Η μητρική θνησιμότητα και νοσηρότητα είναι δυσανάλογα υψηλές σε πολλές αγροτικές περιοχές. Οι παιδικοί γάμοι εκθέτουν τα κορίτσια της υπαίθρου σε πρόωρη εγκυμοσύνη και συμβάλλουν σημαντικά στη μητρική θνησιμότητα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού τοκετού και ιατρικού προσωπικού είναι χαμηλότερη στις αγροτικές περιοχές σε σύγκριση με τις αστικές περιοχές, γεγονός που οδηγεί σε κακή προγεννητική, περιγεννητική και μεταγεννητική φροντίδα. Υπάρχει μεγαλύτερη ανεκπλήρωτη ανάγκη για υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού και αντισύλληψης λόγω της φτώχειας, της έλλειψης πληροφοριών και της περιορισμένης διαθεσιμότητας και προσβασιμότητας των υπηρεσιών. Οι αγρότισσες γυναίκες είναι πιο πιθανό να καταφύγουν σε μη ασφαλείς αμβλώσεις σε σύγκριση με τις γυναίκες των αστικών περιοχών, μια κατάσταση που θέτει σε κίνδυνο τη ζωή τους και διακυβεύει την υγεία τους. Ακόμη και σε χώρες όπου η αμβλωση είναι νόμιμη, οι περιοριστικές προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των αδικαιολόγητων περιόδων αναμονής, συχνά εμποδίζουν την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών της υπαίθρου. Όταν η αμβλωση είναι παράνομη, οι επιπτώσεις στην υγεία είναι ακόμη μεγαλύτερες.

39. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να προστατεύουν το δικαίωμα των αγροτισσών γυναικών και των κοριτσιών σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη και να διασφαλίζουν:

(α) Ότι οι υπηρεσίες και οι εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης υψηλής ποιότητας είναι φυσικά προσβάσιμες και οικονομικά προσιτές για τις αγρότισσες γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων γυναικών, των επικεφαλής νοικοκυριών και των γυναικών με αναπηρίες (παρέχονται δωρεάν όταν είναι απαραίτητο), είναι πολιτισμικά αποδεκτές από αυτές και διαθέτουν εκπαιδευμένο ιατρικό προσωπικό. Οι υπηρεσίες πρέπει να παρέχουν: πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, πρόσβαση σε αντισύλληψη, συμπεριλαμβανομένης της επείγουσας αντισύλληψης, και σε ασφαλή αμβλωση και υψηλής ποιότητας φροντίδα μετά την αμβλωση, ανεξάρτητα από το αν η αμβλωση είναι νόμιμη, προγεννητικές, περιγεννητικές, μεταγεννητικές και μαιευτικές

υπηρεσίες, υπηρεσίες πρόληψης και θεραπείας του HIV, συμπεριλαμβανομένης της επείγουσας παρέμβασης μετά από βιασμό· υπηρεσίες ψυχικής υγείας· συμβουλευτική για τη διατροφή, τη σίτιση βρεφών και μικρών παιδιών· μαστογραφία και άλλες γυναικολογικές εξετάσεις· πρόληψη και θεραπεία μη μεταδοτικών ασθενειών, όπως ο καρκίνος· πρόσβαση σε βασικά φάρμακα, συμπεριλαμβανομένων των αναλγητικών, και παρηγορητική φροντίδα·

(β) Την επαρκή χρηματοδότηση των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης στις αγροτικές περιοχές, ιδίως όσον αφορά τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα σχετικά δικαιώματα·

(γ) Την κατάργηση των νόμων και κανονισμών που δημιουργούν εμπόδια στην πρόσβαση των γυναικών της υπαίθρου στην υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, ιδίως των νόμων που ποινικοποιούν ή απαιτούν περιόδους αναμονής ή τη συγκατάθεση τρίτων για την άμβλωση·

(δ) Η συστηματική και τακτική παρακολούθηση της υγείας και της διατροφικής κατάστασης των εγκύων γυναικών και των νέων μητέρων, ιδίως των εφήβων μητέρων, και των βρεφών τους. Σε περίπτωση υποσιτισμού ή έλλειψης πρόσβασης σε καθαρό νερό, θα πρέπει να παρέχονται συστηματικά επιπλέον μερίδες τροφίμων και πόσιμο νερό καθ' όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και του θηλασμού·

(ε) Οι αγροτικές εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης να διαθέτουν επαρκείς υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης·

(στ) Οι πληροφορίες για την υγειονομική περίθαλψη να διαδίδονται ευρέως στις τοπικές γλώσσες και διαλέκτους μέσω διαφόρων μέσων, συμπεριλαμβανομένων γραπτών, εικονογραφικών και προφορικών, και να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, πληροφορίες σχετικά με: την υγιεινή, την πρόληψη μεταδοτικών, μη μεταδοτικών και σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, τον υγιεινό τρόπο ζωής και τη διατροφή, τον οικογενειακό προγραμματισμό και τα οφέλη της αναβολής της τεκνοποίησης, την υγεία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, τον θηλασμό και την επίδρασή του στην υγεία του παιδιού και της μητέρας, καθώς και την ανάγκη εξάλειψης της βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας και των επιβλαβών πρακτικών·

(ζ) Την αποτελεσματική ρύθμιση της εμπορίας υποκατάστατων μητρικού γάλακτος και την εφαρμογή και παρακολούθηση του Διεθνούς Κώδικα Εμπορίας Υποκατάστατων Μητρικού Γάλακτος·

(η) Η ευαισθητοποιημένη ως προς το φύλο και την κουλτούρα κατάρτιση των κοινοτικών εργαζομένων στον τομέα της υγείας και των παραδοσιακών μαμμών, η παροχή κινητών κλινικών που προσφέρουν προσιτές υπηρεσίες υγείας σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές, και η βελτίωση της υγειονομικής εκπαίδευσης για τις αγροτικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης σχετικά με την σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα δικαιώματα τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών·

(θ) Επενδύσεις σε κοινοτικά και μικροασφαλιστικά προγράμματα υγείας για την υποστήριξη των αγροτισσών γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των φροντιστριών, στην κάλυψη των αναγκών τους στον τομέα της υγείας.

Γ. Οικονομική και κοινωνική ζωή (άρθρο 14, παράγραφος 2 (γ), σε συνδυασμό με το άρθρο 11, παράγραφοι 1 (ε) και 2 (β), και το άρθρο 13 (α))

40. Το άρθρο 14, παράγραφος 2 (γ), ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες επωφελούνται άμεσα από τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης. Ωστόσο, η πλειονότητα των αγροτισσών γυναικών έχει περιορισμένες ευκαιρίες στην επίσημη αγορά εργασίας και είναι πιο πιθανό να ασχολείται με δραστηριότητες που δεν ρυθμίζονται από τον εργατικό κώδικα και τη νομοθεσία για την κοινωνική ασφάλιση που συνδέεται με την επίσημη απασχόληση. Ως εκ τούτου, εκτίθενται σε αυξημένους κινδύνους και χρειάζονται μέτρα κοινωνικής προστασίας που να λαμβάνουν υπόψη την κατάστασή τους.

41. Για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των αγροτισσών γυναικών στην οικονομική και κοινωνική ζωή, τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει:

(α) Να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες που εργάζονται χωρίς αμοιβή ή αδήλωτα έχουν πρόσβαση σε μη ανταποδοτική κοινωνική προστασία, σύμφωνα με τη Γενική Σύσταση αριθ. 16 (1991) σχετικά με τις γυναίκες που εργάζονται χωρίς αμοιβή σε αγροτικές και αστικές οικογενειακές επιχειρήσεις, και ότι οι γυναίκες που απασχολούνται στον επίσημο έχουν πρόσβαση σε ανταποδοτικές παροχές κοινωνικής ασφάλισης με δικά τους δικαιώματα, ανεξάρτητα από την οικογενειακή τους κατάσταση·

(β) Να θεσπίσουν ελάχιστα όρια κοινωνικής προστασίας που να λαμβάνουν υπόψη τις έμφυλες διακρίσεις, ώστε να διασφαλίζεται ότι όλες οι αγρότισσες γυναίκες έχουν πρόσβαση σε βασική υγειονομική περίθαλψη, δομές φροντίδας παιδιών και ασφάλεια εισοδήματος, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφοι 2 (β) και (η), και τη Σύσταση για τα Ελάχιστα Όρια Κοινωνικής Προστασίας, 2012 (αριθ. 202) της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Δ. Εκπαίδευση (άρθρο 14, παράγραφος 2 (δ), σε συνδυασμό με το άρθρο 10 (α))

42. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι γυναίκες και τα κορίτσια που ζουν σε αγροτικές περιοχές έχουν χαμηλότερα επίπεδα αλφαριθμητισμού και βρίσκονται σε μειονεκτική θέση όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Τα κορίτσια που ζουν σε αγροτικές περιοχές μπορεί να είναι θύματα παιδικών ή/και αναγκαστικών γάμων και να υφίστανται σεξουαλική παρενόχληση και βία εντός και εκτός του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, γεγονός που μπορεί να τις αναγκάσει να εγκαταλείψουν το σχολείο. Η φοίτησή τους στο σχολείο συχνά περιορίζεται επίσης από εργασίες, όπως οικιακή εργασία και φροντίδα, συμπεριλαμβανομένων του μαγειρέματος, της φροντίδας παιδιών, των αγροτικών εργασιών και της μεταφοράς νερού και καυσόξυλων, από τις μεγάλες αποστάσεις που πρέπει να διανύσουν για να φτάσουν στο σχολείο και από την έλλειψη επαρκούς νερού, τουαλετών και εγκαταστάσεων υγιεινής στα σχολεία, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των κοριτσιών που έχουν έμμηνο ρύση. Σε ορισμένες περιοχές, οι μαθήτριες και οι δασκάλες στα σχολεία θηλέων αντιμετωπίζουν απειλές και επιθέσεις από τους αντιπάλους της εκπαίδευσης των κοριτσιών.

43. Τα κράτη μέρη πρέπει να προστατεύουν το δικαίωμα των κοριτσιών και των γυναικών των αγροτικών περιοχών στην εκπαίδευση και να διασφαλίζουν ότι:

(α) Η υψηλής ποιότητας εκπαίδευση είναι προσβάσιμη και οικονομικά προσιτή για όλες τις γυναίκες και τα κορίτσια των αγροτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, μέσω της βελτίωσης των εκπαιδευτικών υποδομών στις αγροτικές περιοχές, της αύξησης του αριθμού των καταρτισμένων εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, και της διασφάλισης ότι η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και παρέχεται δωρεάν και ότι η εκπαίδευση παρέχεται στις τοπικές γλώσσες και με τρόπο πολιτισμικά κατάλληλο·

(β) Παρέχεται συστηματική κατάρτιση στο εκπαιδευτικό προσωπικό σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος σχετικά με τα δικαιώματα των κοριτσιών και των γυναικών των αγροτικών περιοχών και σχετικά με την ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων λόγω φύλου και έθνους, καθώς και άλλων στερεοτύπων που περιορίζουν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες των γυναικών και των κοριτσιών των αγροτικών περιοχών. Τα προγράμματα σπουδών πρέπει να αναθεωρηθούν ώστε να εξαλειφθούν οι διακρίσεις και τα στερεότυπα σχετικά με τους ρόλους και τις ευθύνες των γυναικών και των ανδρών στην οικογένεια και στην κοινωνία·

(γ) Να υλοποιούνται δράσεις ευαισθητοποίησης με σκοπό την αλλαγή των αρνητικών στάσεων στις αγροτικές περιοχές όσον αφορά την εκπαίδευση των κοριτσιών και να παρέχονται κίνητρα για τη στήριξη των κοριτσιών των αγροτικών περιοχών και των γονέων τους στην κάλυψη των άμεσων και έμμεσων δαπανών της εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων μέσω υποτροφιών και οικονομικής στήριξης, δανείων και μεταφορών μετρητών·

(δ) Υπάρχουν προγράμματα, τόσο εντός όσο και εκτός του σχολικού συστήματος, με στόχο τη μείωση της συμμετοχής των κοριτσιών των αγροτικών περιοχών σε μη αμειβόμενες εργασίες φροντίδας, οι οποίες αποτελούν εμπόδιο στη σχολική φοίτηση, και την προστασία των κοριτσιών των αγροτικών περιοχών από την εργασιακή εκμετάλλευση, τους παιδικούς ή/και αναγκαστικούς γάμους και τη έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας και κακοποίησης·

(ε) Όπου τα κορίτσια και οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν επιθέσεις από τους αντιπάλους της εκπαίδευσης των κοριτσιών, η προστασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αποτελεί προτεραιότητα για τις δυνάμεις ασφαλείας·

(στ) Τα κορίτσια και οι γυναίκες των αγροτικών περιοχών ενθαρρύνονται να επιλέγουν μη παραδοσιακούς τομείς σπουδών και σταδιοδρομίας, όπως τα μαθηματικά, η πληροφορική, οι φυσικές και γεωργικές επιστήμες και η τεχνολογία, μεταξύ άλλων μέσω προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και ακαδημαϊκής συμβουλευτικής που μπορούν επίσης να εφαρμοστούν σε μικροεπιχειρηματικές δραστηριότητες που βασίζονται στο σπίτι ή στην κοινότητα·

(ζ) Τα έγκυα κορίτσια στα σχολεία των αγροτικών περιοχών δεν αποβάλλονται κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και τους επιτρέπεται να επιστρέψουν στο σχολείο μετά τον τοκετό, ενώ διατίθενται εγκαταστάσεις φροντίδας παιδιών και χώροι θηλασμού, καθώς και συμβουλευτική για τη φροντίδα των παιδιών και το θηλασμό·

(η) Τα σχολεία στις αγροτικές περιοχές διαθέτουν επαρκείς εγκαταστάσεις ύδρευσης και ξεχωριστές, ασφαλείς, προστατευμένες τουαλέτες για κορίτσια και προσφέρουν εκπαίδευση σε θέματα υγιεινής και πόρους για την υγιεινή κατά την έμμηνο ρύση, με ιδιαίτερη έμφαση στα κορίτσια με αναπηρίες·

(θ) Παρέχονται προγράμματα αλφαριθμητισμού ενηλίκων για γυναίκες σε αγροτικές περιοχές·

(ι) Η κατάρτιση στον χώρο εργασίας είναι προσαρμοσμένη και στοχευμένη στις επαγγελματικές ανάγκες των αγροτισσών γυναικών και οι αγρότισσες γυναίκες έχουν ίση πρόσβαση στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση δεξιοτήτων, όπως σε θέματα βιώσιμων γεωργικών πρακτικών, υγείας των ζώων και βελτιωμένης κτηνοτροφίας.

44. Εκτός από την κατάρτιση και την εκπαίδευση, το άρθρο 14 παράγραφος 2 στοιχείο δ) προβλέπει επίσης ότι οι αγρότισσες γυναίκες πρέπει να μπορούν να επωφελούνται από κοινοτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες, οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση των αγροτισσών, την παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και την οικονομική ενδυνάμωση των γυναικών. Οι υπηρεσίες αυτές συχνά δεν ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις προτεραιότητες, τις ικανότητες και τις ανάγκες των αγροτισσών γυναικών και δεν προωθούν επαρκώς την πρόσβασή τους σε τεχνικές γνώσεις.

45. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να βελτιώσουν τον σχεδιασμό και την παροχή υψηλής ποιότητας γεωργικών υπηρεσιών επέκτασης και αγροτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, αναγνωρίζοντας τις γυναίκες ως αγρότισσες και πελάτισσες. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι το ανδρικό και γυναικείο προσωπικό των υπηρεσιών επέκτασης και αγροτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών διαθέτει εμπειρογνωμοσύνη στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δύο φύλων και εκπαιδεύεται τακτικά σε θέματα δικαιωμάτων των γυναικών, ισότητας των φύλων, ανάλυσης των φύλων και προγραμματισμού που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των δύο φύλων. Τα κράτη μέρη πρέπει να υιοθετήσουν, να εφαρμόσουν και να παρακολουθούν και να αξιολογούν τακτικά πολιτικές και προγράμματα γεωργικής επέκτασης και αγροτικής παροχής συμβουλών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δύο φύλων.

46. Τα κράτη μέρη πρέπει να προωθήσουν την εκπροσώπηση των αγροτισσών γυναικών στις υπηρεσίες γεωργικής επέκτασης, προσλαμβάνοντας μεγαλύτερο αριθμό γυναικών ως προσωπικό επέκτασης και παροχής συμβουλών, και να διασφαλίσουν ότι οι οργανωτικές πολιτικές υποστηρίζουν τα δικαιώματα, τις ανάγκες και τις προσδοκίες των γυναικών. Τα κράτη μέρη θα πρέπει επίσης να αυξήσουν το ποσοστό του εκπαιδευτικού περιεχομένου που παρέχεται μέσω των υπηρεσιών επέκτασης και που αφορά τις αγρότισσες γυναίκες, προσλαμβάνοντας επιπλέον γυναίκες επιστήμονες στην αγροτική έρευνα.

47. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να προωθήσουν ειδικά την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών σε τεχνικές γνώσεις σχετικά με τις τεχνικές συγκομιδής, συντήρησης, αποθήκευσης, μεταποίησης, συσκευασίας, εμπορίας και επιχειρηματικότητας.

Ε. Απασχόληση (άρθρο 14, παρ. 2 (ε), σε συνδυασμό με το άρθρο 11)

48. Οι αγρότισσες γυναίκες έχουν περιορισμένες ευκαιρίες αμειβόμενης απασχόλησης και τείνουν να εργάζονται εξαιρετικά πολλές ώρες σε θέσεις χαμηλής ειδίκευσης, μερικής απασχόλησης, εποχικές, χαμηλά αμειβόμενες ή μη αμειβόμενες, σε κατ' οίκον δραστηριότητες και στη γεωργία επιβίωσης. Αντιπροσωπεύονται δυσανάλογα στον άτυπο τομέα, ο οποίος δεν καλύπτεται από συστήματα κοινωνικής προστασίας. Η άνιση πρόσβαση σε ευκαιρίες διαφοροποίησης εισοδήματος συχνά έχει ως αποτέλεσμα οι αγρότισσες γυναίκες να είναι φτωχότερες από τους αγρότες άνδρες.

49. Οι αγρότισσες γυναίκες υπερεκπροσωπούνται μεταξύ των εργαζομένων στη γεωργία σε πολλές περιοχές, γεγονός που τις εκθέτει σε αυξημένους κινδύνους για την υγεία, οι οποίοι συνδέονται με την ακατάλληλη και εκτεταμένη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων από διάφορους φορείς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ασθένειες, πρόωρους θανάτους, επιπλοκές στην εγκυμοσύνη, εμβρυϊκές διαταραχές καθώς και σωματικές και αναπτυξιακές διαταραχές σε βρέφη και παιδιά. Οι κίνδυνοι αυτοί επιτείνονται από την υποεκπροσώπησή τους σε αγροτικούς συνεταιρισμούς, οργανώσεις αγροτών και παραγωγών, στη διοίκηση γης και σε οργανώσεις αγροτών εργαζομένων, καθώς και από την περιορισμένη πρόσβασή τους σε υπηρεσίες γεωργικής επέκτασης.

50. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να ενσωματώσουν πλήρως το δικαίωμα σε αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και την αρχή της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας στα νομικά και πολιτικά τους πλαίσια, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση και την εκπροσώπηση των αγροτισσών γυναικών στο εργατικό δυναμικό, σύμφωνα με τις Γενικές Συστάσεις αριθ. 13 (1989) σχετικά με την ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας και αριθ. 23.

51. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να ενισχύσουν τις τοπικές αγροτικές οικονομίες, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης κοινωνικών και αλληλέγγυων οικονομιών, και να δημιουργήσουν τοπικές ευκαιρίες απασχόλησης και μέσα βιοπορισμού για τις αγρότισσες γυναίκες στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Θα πρέπει να επανεξετάσουν τους σχετικούς νόμους, κανονισμούς και πολιτικές που περιορίζουν την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών σε αξιοπρεπή απασχόληση και να εξαλείψουν πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των γυναικών στις αγροτικές αγορές εργασίας, όπως η μη πρόσληψη γυναικών για ορισμένες θέσεις εργασίας.

52. Τα κράτη μέρη θα πρέπει περαιτέρω να διασφαλίσουν τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στην απασχόληση με τους εξής τρόπους:

(α) Διευκολύνοντας τη μετάβαση των αγροτισσών γυναικών από την άτυπη στην τυπική οικονομία, συμπεριλαμβανομένου του γεωργικού τομέα, μέσω της εφαρμογής της Σύστασης 2015 (αριθ. 204) του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας για τη Μετάβαση από την Άτυπη στην Τυπική Οικονομία, διασφαλίζοντας ευκαιρίες για ασφάλεια εισοδήματος και βελτιωμένα μέσα βιοπορισμού·

(β) Διευρύνοντας τις ευκαιρίες για τις αγρότισσες γυναίκες να αναπτύσσουν επιχειρήσεις και άλλες δραστηριότητες, μεταξύ άλλων μέσω μηχανισμών μικροχρηματοδότησης·

(γ) Βελτιώνοντας τις συνθήκες εργασίας στην ύπαιθρο, μεταξύ άλλων με την παροχή αμειβόμενης άδειας μητρότητας· τον καθορισμό μισθών διαβίωσης, με επείγουσα προσοχή στον άτυπο τομέα, και τη λήψη μέτρων για την πρόληψη της σεξουαλικής παρενόχλησης, της εκμετάλλευσης και άλλων μορφών κακοποίησης στον χώρο εργασίας·

(δ) Προστατεύοντας τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών εργαζομένων στη συλλογική διαπραγμάτευση, ώστε να διασφαλίζονται αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας·

(ε) Προστατεύοντας την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια των αγροτισσών γυναικών, με τη λήψη νομοθετικών και άλλων μέτρων για την προστασία τους από την έκθεση σε επιβλαβείς χημικές ουσίες. Θα πρέπει να λαμβάνουν ενημέρωση σχετικά με τις επιπτώσεις στην υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση και την έκθεση σε χημικές ουσίες, ιδίως επικίνδυνες χημικές ουσίες, φυτοφάρμακα και άλλα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη γεωργία και στις εξορυκτικές και άλλες βιομηχανίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν προγράμματα δημόσιας ενημέρωσης σχετικά με αυτές τις επιπτώσεις και τις εναλλακτικές λύσεις, και να διασφαλίζουν ότι καμία χρήση, αποθήκευση ή διάθεση επικίνδυνων υλικών ή ουσιών δεν πραγματοποιείται χωρίς τη ρητή συναίνεση των αγροτισσών γυναικών και των κοινοτήτων τους·

(στ) Παρέχοντας κοινωνική ασφάλιση στις αγρότισσες γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων ασθένειας ή αναπηρίας·

(ζ) Προωθώντας την ενεργό και ουσιαστική συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών ως παραγωγών, επιχειρηματιών, προμηθευτών, εργαζομένων και καταναλωτών στις τοπικές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και αγορές, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων σε θέματα διασφάλισης ποιότητας, προτύπων και δημόσιων προμηθειών·

(η) Παρέχοντας υπηρεσίες φροντίδας παιδιών και άλλες υπηρεσίες φροντίδας στις αγροτικές περιοχές, μεταξύ άλλων μέσω αλληλέγγυων και κοινοτικά βασισμένων υπηρεσιών φροντίδας, προκειμένου να μειωθεί το βάρος της μη αμειβόμενης εργασίας φροντίδας των αγροτισσών γυναικών, να διευκολυνθεί η συμμετοχή τους στην αμειβόμενη εργασία και να τους επιτρέπεται ο θηλασμός κατά τις ώρες εργασίας·

(θ) Σχεδιάζοντας και εφαρμόζοντας στοχευμένα μέτρα για την προώθηση της απασχόλησης των αγροτισσών γυναικών στις τοπικές τους κοινωνίες, ιδίως μέσω της δημιουργίας δραστηριοτήτων που παράγουν εισόδημα.

ΣΤ. Πολιτική και δημόσια ζωή (άρθρο 14, παρ. 2 (α) και 2 (στ), σε συνδυασμό με το άρθρο 7)

53. Οι αγρότισσες γυναίκες έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και σε συζητήσεις σε επίπεδο κοινότητας με ανώτερες αρχές· ωστόσο, εκπροσωπούνται ανεπαρκώς ως αιρετές αξιωματούχοι, ως δημόσιες υπάλληλοι, στις αγροτικές υπηρεσίες επέκτασης και στις υπηρεσίες ύδατος, δασών ή αλιείας, στους συνεταιρισμούς και στα κοινοτικά συμβούλια ή στα συμβούλια γερόντων. Η περιορισμένη συμμετοχή τους μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη εκπαίδευσης, σε γλωσσικούς περιορισμούς και περιορισμένη εγγραμματοσύνη, στη μειωμένη κινητικότητα και τις δυσκολίες μετακίνησης, σε καταστάσεις σύγκρουσης

και ζητήματα ασφάλειας, σε διακριτικές εις βάρος τους έμφυλες κοινωνικές νόρμες και στερεότυπα, καθώς και στην έλλειψη χρόνου λόγω της φροντίδας παιδιών, της συλλογής νερού και άλλων ευθυνών. Η περιορισμένη γνώση των σχετικών νομικών, πολιτικών και θεσμικών διαδικασιών μπορεί επίσης να περιορίζει την ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

54. Για να διασφαλιστεί η ενεργός, ελεύθερη, αποτελεσματική, ουσιαστική και ενημερωμένη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών στην πολιτική και δημόσια ζωή, και σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, τα κράτη μέρη θα πρέπει να εφαρμόσουν τις Γενικές Συστάσεις αριθ. 23 και 25 και, ειδικότερα, να:

(α) Θεσπίσουν ποσοτώσεις και στόχους για την εκπροσώπηση των αγροτισσών γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων, ιδίως στα κοινοβούλια και στα όργανα διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των οργάνων διακυβέρνησης της γης, των δασών, της αλιείας και των υδάτων, καθώς και της διαχείρισης των φυσικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να καθοριστούν σαφείς στόχοι και χρονοδιαγράμματα για την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών·

(β) Διασφαλίσουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες και οι οργανώσεις τους μπορούν να επηρεάζουν τη διαμόρφωση, την εφαρμογή και την παρακολούθηση πολιτικών σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς που τις αφορούν, μεταξύ άλλων μέσω της συμμετοχής τους σε πολιτικά κόμματα και σε τοπικά και αυτοδιοικούμενα όργανα, όπως τα κοινοτικά και χωρικά συμβούλια. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν εργαλεία για την παρακολούθηση της συμμετοχής των αγροτισσών γυναικών σε όλους τους δημόσιους φορείς, με σκοπό την εξάλειψη των διακρίσεων.

(γ) Αντιμετωπίσουν τις άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τη λήψη αποφάσεων και τις πολιτικές διαδικασίες σε επίπεδο κοινότητας, και να άρουν τα εμπόδια στη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών στην κοινοτική ζωή μέσω της δημιουργίας αποτελεσματικών και έμφυλα ευαίσθητων δομών λήψης αποφάσεων στην ύπαιθρο. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να αναπτύσσουν σχέδια δράσης που να αντιμετωπίζουν τα πρακτικά εμπόδια στη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών στην κοινοτική ζωή και να υλοποιούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία της συμμετοχής τους στη λήψη κοινοτικών αποφάσεων·

(δ) Διασφαλίσουν τη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών στην κατάρτιση και την εφαρμογή όλων των στρατηγικών αγροτικής και αγροτικής ανάπτυξης και ότι μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά στον σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων που αφορούν τις αγροτικές υποδομές και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων του ύδατος, της αποχέτευσης, των μεταφορών και της ενέργειας, καθώς και στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις οργανώσεις παραγωγών αγροτών, τις οργανώσεις αγροτικών εργαζομένων, τις ομάδες αυτοβοήθειας και τις μονάδες αγροδιατροφικής μεταποίησης. Οι αγρότισσες γυναίκες και οι εκπρόσωποί τους θα πρέπει να μπορούν να συμμετέχουν άμεσα στην αξιολόγηση, την ανάλυση, τον σχεδιασμό, τη διαμόρφωση, τον προϋπολογισμό, τη χρηματοδότηση, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση όλων των στρατηγικών αγροτικής και αγροτικής ανάπτυξης·

(ε) Διασφαλίσουν ότι τα έργα αγροτικής ανάπτυξης υλοποιούνται μόνο αφού έχουν διενεργηθεί συμμετοχικές εκτιμήσεις επιπτώσεων ως προς το φύλο και το περιβάλλον, με την πλήρη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών, και αφού έχει εξασφαλιστεί η ελεύθερη, εκ των προτέρων και εν επιγνώσει συναίνεσή τους. Τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων θα πρέπει να θεωρούνται θεμελιώδη κριτήρια για τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικά με την υλοποίηση τέτοιων έργων. Θα πρέπει να λαμβάνονται αποτελεσματικά μέτρα για τον μετριασμό πιθανών δυσμενών περιβαλλοντικών και έμφυλων επιπτώσεων·

(στ) Στην περίπτωση κρατών μερών που βρίσκονται σε καταστάσεις σύγκρουσης ή μετασυγκρουσιακές καταστάσεις, να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των αγροτισσών γυναικών ως ληπτριών αποφάσεων στις προσπάθειες και τις διαδικασίες οικοδόμησης της ειρήνης, σύμφωνα με τη γενική σύσταση αριθ. 30.

Z. Γη και φυσικοί πόροι (άρθρο 14, παρ. 2 (ζ), σε συνδυασμό με το άρθρο 13)

55. Οι αγρότισσες γυναίκες συχνά διαθέτουν μόνο περιορισμένα δικαιώματα επί της γης και των φυσικών πόρων. Σε πολλές περιοχές υφίστανται διακρίσεις σε σχέση με τα δικαιώματα στη γη, συμπεριλαμβανομένων των κοινοτικών γαιών, οι οποίες ελέγχονται σε μεγάλο βαθμό από άνδρες.

1. Γη και φυσικοί πόροι

56. Η Επιτροπή θεωρεί τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη και στους φυσικούς πόρους —συμπεριλαμβανομένων του νερού, των σπόρων και των δασών— καθώς και στην αλιεία, ως θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Τα εμπόδια που τις εμποδίζουν να απολαμβάνουν αυτά τα δικαιώματα συχνά περιλαμβάνουν διακριτικούς νόμους, την έλλειψη εναρμόνισης της νομοθεσίας και την αναποτελεσματική εφαρμογή της σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και διακριτικές πολιτισμικές στάσεις και πρακτικές.

57. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών ειδικών μέτρων, για την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας των αγροτισσών γυναικών σε σχέση με τη γη και τους φυσικούς πόρους, και να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση διακριτικών στερεοτύπων, στάσεων και πρακτικών που παρεμποδίζουν τα δικαιώματά τους στη γη και στους φυσικούς πόρους.

58. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα εθιμικά συστήματα, τα οποία συχνά διέπουν τη διαχείριση, τη διοίκηση και τη μεταβίβαση της γης, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, και να διασφαλίσουν ότι δεν εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των αγροτισσών γυναικών. Θα πρέπει να ενισχύσουν την ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη, το νερό και άλλους φυσικούς πόρους μεταξύ παραδοσιακών, θρησκευτικών και εθιμικών ηγετών, νομοθετών, της δικαιοσύνης, των δικηγόρων, των αρχών επιβολής του νόμου, των διαχειριστών γης, των μέσων ενημέρωσης και άλλων συναφών φορέων.

59. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι η νομοθεσία εγγυάται τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη, το νερό και άλλους φυσικούς πόρους σε ίση βάση με τους άνδρες, ανεξαρτήτως της αστικής και οικογενειακής τους κατάστασης ή της

ύπαρξης άνδρα κηδεμόνα ή εγγυητή, και ότι διαθέτουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα. Θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι ιθαγενείς γυναίκες στις αγροτικές περιοχές έχουν ίση πρόσβαση με τους ιθαγενείς άνδρες στην ιδιοκτησία, κατοχή και τον έλεγχο της γης, του νερού, των δασών, της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και άλλων πόρων που παραδοσιακά κατείχαν, καταλάμβαναν ή με άλλον τρόπο χρησιμοποιούσαν ή απέκτησαν, μεταξύ άλλων μέσω της προστασίας τους από διακρίσεις και αποστέρηση. Επιπλέον, τα κράτη μέρη θα πρέπει να:

(α) Προωθήσουν την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών και την ουσιαστική συμμετοχή τους σε αγροτικούς συνεταιρισμούς, στους οποίους οι γυναίκες μπορούν να είναι μέλη ή και τα μόνα μέλη·

(β) Ενισχύσουν τον ρόλο των αγροτισσών γυναικών στην αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, καθώς και τη γνώση τους σχετικά με τη βιώσιμη χρήση των αλιευτικών πόρων, και να προωθήσουν την πρόσβασή τους στα δάση και στους βιώσιμους δασικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένης της ασφαλούς πρόσβασης σε καυσόξυλα και μη ξυλώδεις δασικούς πόρους·

(γ) Ενισχύσουν τους εθιμικούς και θεσμοθετημένους (νομοθετικούς) θεσμούς και μηχανισμούς για την υπεράσπιση ή την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών στη γη, το νερό και άλλους φυσικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένων κοινοτικών παρανομικών υπηρεσιών.

2. Αγροτικές και γαιοκτητικές πολιτικές και βιολογική γεωργία

60. Οι συνέπειες της βιομηχανικής γεωργίας υπήρξαν συχνά επιζήμιες για τις αγρότισσες και περιλάμβαναν την υποβάθμιση και τη διάβρωση των εδαφών, την εξάντληση των υδάτων και τη χρήση εμπορευματικών καλλιεργειών εις βάρος των τοπικών καλλιεργειών τροφίμων. Η αμφιλεγόμενη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και η κατοχύρωση με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών συνδέονται επίσης με την αυξημένη βιομηχανοποίηση της γεωργίας. Οι αγρότισσες γυναίκες, ωστόσο, ασχολούνται συχνότερα με βιολογικές και βιώσιμες γεωργικές πρακτικές.

61. Οι παγκόσμιες κρίσεις τροφίμων, ενέργειας, χρηματοπιστωτικού και περιβάλλοντος έχουν οδηγήσει στην αυξημένη πώληση και εκμίσθωση γαιών που ανήκουν στο κράτος ή σε άλλους φορείς σε τοπικούς, εθνικούς και αλλοδαπούς επενδυτές. Τέτοιες συμφωνίες, που συχνά συνοδεύονται από απαλλοτριώσεις, έχουν θέσει τις αγρότισσες γυναίκες σε κίνδυνο αναγκαστικής έξωσης και αυξημένης φτώχειας και έχουν περαιτέρω περιορίσει την πρόσβασή τους στη γη, στα εδάφη και στους φυσικούς πόρους, όπως το νερό, τα καυσόξυλα και τα φαρμακευτικά φυτά. Ο εκτοπισμός επηρεάζει αρνητικά τις αγρότισσες γυναίκες με πολλαπλούς τρόπους και συχνά συνοδεύεται από έμφυλη βία.

62. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να εφαρμόζουν αγροτικές πολιτικές που στηρίζουν τις αγρότισσες, αναγνωρίζουν και προστατεύουν τα κοινά φυσικά αγαθά, προωθούν τη βιολογική γεωργία και προστατεύουν τις αγρότισσες γυναίκες από επιβλαβή φυτοφάρμακα και λιπάσματα. Θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες έχουν αποτελεσματική πρόσβαση σε γεωργικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένων σπόρων υψηλής ποιότητας, εργαλείων, γνώσεων και πληροφοριών, καθώς και

εξοπλισμού και πόρων για τη βιολογική γεωργία. Επιπλέον, τα κράτη μέρη θα πρέπει να:

(α) Σέβονται και να προστατεύουν την παραδοσιακή και οικολογικά φιλική γεωργική γνώση των αγροτισσών γυναικών, ιδίως το δικαίωμα των γυναικών να διατηρούν, να χρησιμοποιούν και να ανταλλάσσουν παραδοσιακούς και εγχώριους σπόρους·

(β) Προστατεύουν και να διατηρούν τα αυτόχθονα και ενδημικά φυτικά είδη και ποικιλίες που αποτελούν πηγή τροφής και φαρμάκων, και να αποτρέπουν την κατοχύρωσή τους με διπλώματα ευρεσιτεχνίας από εθνικές και διακρατικές εταιρείες στον βαθμό που αυτό απειλεί τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να απαγορεύουν συμβατικές υποχρεώσεις για την υποχρεωτική αγορά φυτών που παράγουν σπόρους οι οποίοι είναι στειροί («σπόροι τερματιστές»), καθώς αυτοί εμποδίζουν τις αγρότισσες γυναίκες να διατηρούν γόνιμους σπόρους·

(γ) Διασφαλίζουν ότι οι αποκτήσεις γης, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων μίσθωσης γης, δεν παραβιάζουν τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών ούτε οδηγούν σε αναγκαστικές εξώσεις, και να προστατεύουν τις αγρότισσες γυναίκες από τις αρνητικές επιπτώσεις της απόκτησης γης από εθνικές και διακρατικές εταιρείες, αναπτυξιακά έργα, εξορυκτικές βιομηχανίες και μεγάλης κλίμακας έργα·

(δ) Εξασφαλίζουν την ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση των αγροτισσών γυναικών πριν από την έγκριση οποιασδήποτε απόκτησης ή έργου που επηρεάζει αγροτικές γαίες ή εδάφη και πόρους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την εκμίσθωση και πώληση γης, την απαλλοτρίωση και την επανεγκατάσταση. Όταν πραγματοποιούνται τέτοιες αποκτήσεις γης, θα πρέπει να είναι σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα και οι αγρότισσες γυναίκες να αποζημιώνονται επαρκώς·

(ε) Υιοθετούν και να εφαρμόζουν αποτελεσματικά νόμους και πολιτικές που περιορίζουν την ποσότητα και την ποιότητα της αγροτικής γης που προσφέρεται προς πώληση ή εκμίσθωση σε τρίτα κράτη ή εταιρείες.

3. Τρόφιμα και διατροφή

63. Οι αγρότισσες γυναίκες είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη της επισιτιστικής ασφάλειας, τη μείωση της φτώχειας, του υποσιτισμού και της πείνας, καθώς και για την προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης· ωστόσο, η συμβολή τους συχνά παραμένει μη αμειβόμενη, μη αναγνωρισμένη και ανεπαρκώς υποστηριζόμενη. Οι αγρότισσες γυναίκες συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που πλήττονται περισσότερο από την επισιτιστική ανασφάλεια, εκτίθενται στη μεταβλητότητα των τιμών των τροφίμων, στον υποσιτισμό και στην πείνα, και είναι πιθανό να υποφέρουν ιδιαίτερα όταν οι τιμές των τροφίμων αυξάνονται (βλ. A/HRC/22/50).

64. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίσουν την πραγμάτωση του δικαιώματος των αγροτισσών γυναικών στην τροφή και τη διατροφή στο πλαίσιο της επισιτιστικής κυριαρχίας και να διασφαλίσουν ότι διαθέτουν την αρμοδιότητα να διαχειρίζονται και να ελέγχουν τους φυσικούς τους πόρους.

65. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις διατροφικές ανάγκες των αγροτισσών γυναικών, ιδίως των εγκύων και των θηλαζουσών γυναικών, θεσπίζοντας αποτελεσματικές πολιτικές που να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες

γυναίκες έχουν πρόσβαση σε επαρκή τροφή και διατροφή, λαμβάνοντας υπόψη τις Εθελοντικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Στήριξη της Προοδευτικής Πραγμάτωσης του Δικαιώματος σε Επαρκή Τροφή στο Πλαίσιο της Εθνικής Επισιτιστικής Ασφάλειας.

66. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να υιοθετούν νόμους, πολιτικές και μέτρα για την προώθηση και την προστασία των ποικίλων τοπικών γεωργικών μεθόδων και προϊόντων των αγροτισσών γυναικών, καθώς και της πρόσβασής τους στις αγορές. Θα πρέπει να διασφαλίζουν τη διαφοροποίηση των καλλιεργειών και των φαρμακευτικών πόρων, προκειμένου να βελτιώνεται η επισιτιστική ασφάλεια και η υγεία των αγροτισσών γυναικών, καθώς και την πρόσβασή τους στην κτηνοτροφία.

4. Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων γεωργικών πιστώσεων, δανείων και ασφάλισης

67. Η πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες με δίκαιους όρους είναι καίριας σημασίας για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων των αγροτισσών γυναικών και για τις στρατηγικές παραγωγής εισοδήματος και βιοπορισμού τους ως παραγωγών και επιχειρηματιών. Οι περιορισμοί στην πρόσβαση των γυναικών σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν: νομικά και πολιτικά εμπόδια που ενδέχεται να μην επιτρέπουν στις γυναίκες να αιτούνται πίστωση αυτοτελώς· διακριτικές στάσεις που εμποδίζουν τις γυναίκες να διατηρούν τραπεζικούς λογαριασμούς ή να συνάπτουν συμβάσεις χωρίς τη συναίνεση άνδρα συγγενή· καθώς και απαιτήσεις παροχής εξασφαλίσεων τις οποίες πολλές αγρότισσες γυναίκες ενδέχεται να μην διαθέτουν.

68. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να προωθούν τη μετάβαση σε τυπικές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και να διασφαλίζουν την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών, σε ίση βάση με τους αγρότες άνδρες, σε πίστωση, δάνεια, οικογενειακές αποταμιεύσεις, ασφάλιση και εγχώριες υπηρεσίες πληρωμών, καθώς και να ενισχύουν τις οικονομικές, χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές τους δεξιότητες. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες έχουν ίση πρόσβαση σε:

(α) Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που διαχειρίζονται κοινότητες ή παρέχονται μέσω κινητών μονάδων, οι οποίες θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αγροτισσών γυναικών, για παράδειγμα παρέχοντας δάνεια σε γυναίκες που ενδέχεται να στερούνται εξασφαλίσεων, εφαρμόζοντας απλουστευμένες και χαμηλού κόστους τραπεζικές πρακτικές και διευκολύνοντας την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών σε παρόχους τυπικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών·

(β) Πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και διευκολύνσεις·

(γ) Προγράμματα ανάπτυξης χρηματοοικονομικών δεξιοτήτων που χρησιμοποιούν καινοτόμες μεθόδους και λαμβάνουν υπόψη τα ζητήματα αναλφαβητισμού.

69. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της πίστωσης και των δανείων, ενσωματώνουν μηχανισμούς ευαίσθητους ως προς το φύλο και δεν στερούνται από τις αγρότισσες γυναίκες λόγω έλλειψης άνδρα εγγυητή. Οι διαδικασίες εγγραφής θα πρέπει να προσαρμόζονται στις χρονικές και κινητικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν πολλές αγρότισσες γυναίκες. Οι

γεωργικές πιστώσεις και τα δάνεια θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την επισφαλή ή μη κατοχυρωμένη φύση των μικρών εκμεταλλεύσεων που κατέχουν πολλές αγρότισσες, ώστε οι αγρότισσες γυναίκες που ενδέχεται να στερούνται τυπικών δικαιωμάτων κατοχής να μπορούν παρ' όλα αυτά να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτά.

5. Αγορές και εγκαταστάσεις εμπορίας

70. Για να μπορούν οι αγρότισσες και οι αγροτικές παραγωγοί να πωλούν με επιτυχία τα αγαθά και τα προϊόντα τους, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αγορές και εγκαταστάσεις εμπορίας και να αναπτύσσουν αποτελεσματικές δεξιότητες μάρκετινγκ. Ωστόσο, οι δημόσιες και ιδιωτικές διακρίσεις, καθώς και οι περιορισμοί στην κινητικότητα και στον χρόνο, ενδέχεται να αποκλείουν τις αγρότισσες γυναίκες από τη χρήση εγκαταστάσεων εμπορίας και αλυσίδων εφοδιασμού. Οι αγρότισσες γυναίκες τείνουν επίσης να υποεκπροσωπούνται στις επιτροπές αγορών και συχνά έχουν περιορισμένη συμβολή στον σχεδιασμό, τη δημιουργία, τη χρήση και την αναβάθμιση των τοπικών εγκαταστάσεων εμπορίας.

71. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες έχουν πρόσβαση στις αγορές και στις εγκαταστάσεις εμπορίας και ότι, ως αγρότισσες και παραγωγοί, ζητείται ρητά η γνώμη τους σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την πρόσβαση και την αποτελεσματική χρήση των αγορών, ώστε οι εγκαταστάσεις εμπορίας να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους. Τα κράτη μέρη θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν τη βελτίωση των δεξιοτήτων μάρκετινγκ και των δεξιοτήτων προστιθέμενης αξίας των προϊόντων τους, μεταξύ άλλων μέσω στοχευμένων δράσεων προσέγγισης.

72. Τα κράτη θα πρέπει επίσης να αναπτύσσουν ειδικά προγράμματα στήριξης, γεωργικής επέκτασης και συμβουλευτικές υπηρεσίες για την προώθηση των οικονομικών και επιχειρηματικών δεξιοτήτων των αγροτισσών γυναικών και για τη βελτίωση της ικανότητάς τους να αποκτήσουν πρόσβαση σε αγορές και αλυσίδες αξίας.

6. Τεχνολογία

73. Η μείωση του χρόνου και της σωματικής καταπόνησης της εργασίας των αγροτισσών γυναικών μέσω υποδομών και τεχνολογικής καινοτομίας είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ανάγκη από γεωργική τεχνολογία, τεχνολογία άρδευσης και συλλογής υδάτων, καθώς και από γεωργικό εξοπλισμό που εξοικονομεί εργασία. Επιπλέον, η πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) και στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας είναι εξίσου σημαντική με τη βελτίωση των δεξιοτήτων μάρκετινγκ και άλλων δεξιοτήτων.

74. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τεχνολογίες που εξοικονομούν εργασία και είναι περιβαλλοντικά φιλικές —συμπεριλαμβανομένων της γεωργικής τεχνολογίας, της τεχνολογίας άρδευσης και συλλογής υδάτων, καθώς και τεχνολογιών που μειώνουν το βάρος της μη αμειβόμενης οικιακής και παραγωγικής εργασίας— είναι διαθέσιμες και προσβάσιμες στις αγρότισσες γυναίκες, και να δημιουργούν ευνοϊκά περιβάλλοντα που βελτιώνουν την πρόσβασή τους στην τεχνολογία, συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ, στις αγροτικές περιοχές. Οι αγρότισσες γυναίκες θα

πρέπει να συμμετέχουν στη διαβούλευση για την ανάπτυξη τέτοιων τεχνολογιών και να προωθείται η πρόσβασή τους σε καινοτόμες τεχνολογικές λύσεις.

7. Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών

75. Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ), συμπεριλαμβανομένων του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, των κινητών τηλεφώνων, των υπολογιστών και του Διαδικτύου, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενδυνάμωση των αγροτισσών γυναικών και κοριτσιών, συνδέοντάς τις με τον ευρύτερο κόσμο και παρέχοντας εύκολη πρόσβαση σε πληροφορίες και εκπαίδευση. Διάφορες μορφές τεχνολογίας μπορούν να καλύψουν ποικίλες ανάγκες, από τη συμμετοχή σε διαδικτυακές κοινότητες έως την αξιοποίηση της εξ αποστάσεως μάθησης. Ωστόσο, οι αγρότισσες γυναίκες και τα κορίτσια πλήττονται δυσανάλογα από τα έμφυλα χάσματα στην πρόσβαση στις ΤΠΕ, τα οποία αποτελούν σημαντική διάσταση του ψηφιακού χάσματος. Για τις αγρότισσες γυναίκες και τα κορίτσια, η φτώχεια, η γεωγραφική απομόνωση, τα γλωσσικά εμπόδια, η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων και τα διακριτικά έμφυλα στερεότυπα μπορούν όλα να παρεμποδίζουν την πρόσβαση στις ΤΠΕ.

76. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να υιοθετούν μέτρα για την προώθηση της ισότητας των φύλων στον τομέα των ΤΠΕ και να βελτιώνουν την πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών και κοριτσιών στις ΤΠΕ, καθώς και να αναπτύσσουν ή να επεκτείνουν πρωτοβουλίες για την ενίσχυση των ψηφιακών τους δεξιοτήτων, για παράδειγμα μέσω της δημιουργίας κέντρων γνώσης σε επίπεδο χωριού ή κοινότητας. Τα κράτη μέρη θα πρέπει επίσης να διερευνούν δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης μέσω της τεχνολογίας κινητής τηλεφωνίας, η οποία έχει τη δυνατότητα να προσεγγίζει αγρότισσες γυναίκες και κορίτσια.

8. Γη και αγροτική μεταρρύθμιση, απόκτηση γης και επανεγκατάσταση

77. Οι πολιτικές γης και αγροτικής μεταρρύθμισης συχνά αποκλείουν τις αγρότισσες γυναίκες και δεν εφαρμόζονται με τρόπο ευαίσθητο ως προς το φύλο. Οι πολιτικές αγροτικής μεταρρύθμισης ενίοτε εμφανίζουν ανδροκεντρική μεροληψία, όπως η καταχώριση της γης μόνο στο όνομα ανδρών, η καταβολή αποζημιώσεων κυρίως στο όνομά τους ή η αποζημίωση για περιορισμούς χρήσης γης (που συνεπάγονται απώλεια γης, απώλεια χρήσης και απώλεια αξίας γης) με βάση αποκλειστικά τις δραστηριότητες των ανδρών.

78. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στα ίσα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη κατά την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων γης και αγροτικής μεταρρύθμισης και να τα θεωρούν ειδικό και κεντρικό στόχο της μεταρρύθμισης γης. Θα πρέπει να:

(α) Διασφαλίζουν ότι τα προγράμματα γης και αγροτικής μεταρρύθμισης ενσωματώνουν στόχους, δείκτες και μέτρα ειδικά ως προς το φύλο και προωθούν τόσο την τυπική όσο και την ουσιαστική ισότητα, για παράδειγμα μέσω κοινών τίτλων ιδιοκτησίας, και να απαιτούν τη συναίνεση της συζύγου για την πώληση ή υποθήκευση κοινής γης ή για τη σύναψη χρηματοοικονομικών συναλλαγών που συνδέονται με τη γη·

(β) Αναγνωρίζουν και να ενσωματώνουν τα ίσα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη σε κάθε σύστημα διανομής, καταγραφής και τιτλοποίησης ή πιστοποίησης γης·

(γ) Αναγνωρίζουν επίσημα και να επανεξετάζουν τους νόμους, τις παραδόσεις, τα έθιμα και τα συστήματα κατοχής γης των ιθαγενών γυναικών, με σκοπό την εξάλειψη διακριτικών διατάξεων·

(δ) Αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν μέτρα, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών ειδικών μέτρων, ώστε οι αγρότισσες γυναίκες να επωφελούνται από τη δημόσια διανομή, εκμίσθωση ή χρήση γης, υδάτινων σωμάτων, αλιευτικών πόρων και δασών, καθώς και από τις πολιτικές αγροτικής μεταρρύθμισης, τις αγροτικές επενδύσεις και τη διαχείριση των φυσικών πόρων στις αγροτικές περιοχές. Οι άκληρες αγρότισσες γυναίκες θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα στην κατανομή δημόσιων γαιών, αλιευτικών πόρων και δασών.

Η. Επαρκείς συνθήκες διαβίωσης (άρθρο 14, παρ. 2 (η))

1. Στέγαση

79. Το δικαίωμα σε επαρκή στέγαση αποτελεί ζήτημα ιδιαίτερης σημασίας στις αγροτικές περιοχές, όπου οι βασικές υποδομές και υπηρεσίες συχνά δεν είναι προσβάσιμες ή είναι χαμηλής ποιότητας. Πολλά από τα μέτρα που προστατεύουν τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών στη γη (όπως η αναγνώριση της δικαιοπρακτικής ικανότητας των γυναικών, η αναγνώριση της ασφάλειας κατοχής και η εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών στις διαδικασίες καταγραφής και τιτλοποίησης) μπορούν να εφαρμοστούν και για την προστασία του δικαιώματός τους σε επαρκή στέγαση (βλ. A/HRC/19/53). Ωστόσο, μπορούν να ληφθούν και πρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών αγροτικής στέγασης από μια οπτική ευαίσθητη ως προς το φύλο.

80. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τη στέγαση ως μέρος της συνολικής αγροτικής ανάπτυξης και να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα καταρτίζονται σε διαβούλευση με τις αγρότισσες γυναίκες. Θα πρέπει να βελτιώνουν την ποιότητα της αγροτικής στέγασης μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής στοχευμένων πολιτικών και προγραμμάτων που λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανάγκες των αγροτισσών γυναικών. Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να συνάδουν με τα διεθνή πρότυπα για τα δικαιώματα στη στέγαση, συμπεριλαμβανομένων των βασικών αρχών και κατευθυντήριων γραμμών για τις εξώσεις και τον εκτοπισμό λόγω ανάπτυξης (A/HRC/4/18, παράρτημα Ι), και να περιλαμβάνουν ισχυρά μέτρα για την αποτελεσματική προστασία των αγροτισσών γυναικών από αναγκαστικές εξώσεις από κρατικούς και μη κρατικούς φορείς.

2. Ύδρευση, αποχέτευση και ενέργεια

81. Τα δικαιώματα των αγροτισσών γυναικών και κοριτσιών στο νερό και στην αποχέτευση δεν αποτελούν μόνο αυτοτελή θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά είναι επίσης καθοριστικά για την πραγμάτωση ενός ευρέος φάσματος άλλων δικαιωμάτων,

συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στην υγεία, την τροφή, την εκπαίδευση και τη συμμετοχή.

82. Οι αγρότισσες γυναίκες και τα κορίτσια συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που πλήττονται περισσότερο από τη λειψυδρία: μια κατάσταση που επιδεινώνεται από την άνιση πρόσβαση στους φυσικούς πόρους και την έλλειψη υποδομών και υπηρεσιών. Οι αγρότισσες γυναίκες και τα κορίτσια υποχρεώνονται συχνά να διανύουν μεγάλες αποστάσεις για τη συλλογή νερού, εκτιθέμενες ενίοτε σε αυξημένο κίνδυνο σεξουαλικής βίας και επιθέσεων. Λόγω των ανεπαρκών αγροτικών υποδομών και υπηρεσιών σε πολλές περιοχές, οι αγρότισσες γυναίκες συχνά δαπανούν τέσσερις έως πέντε ώρες ημερησίως (ή και περισσότερες) για τη συλλογή νερού από πηγές συχνά κακής ποιότητας, μεταφέροντας βαριά δοχεία και υποφέροντας από οξέα σωματικά προβλήματα, καθώς και από ασθένειες που προκαλούνται από τη χρήση μη ασφαλούς νερού. Υπάρχουν διάφορες μορφές χαμηλού κόστους και αποτελεσματικής τεχνολογίας που θα μπορούσαν να ελαφρύνουν αυτό το βάρος, όπως τεχνολογίες διάνιξης γεωτρήσεων, συστήματα άντλησης νερού, τεχνολογίες επαναχρησιμοποίησης λυμάτων, τεχνολογίες άρδευσης που εξοικονομούν εργασία, συστήματα συλλογής όμβριων υδάτων και οικιακά συστήματα επεξεργασίας και καθαρισμού νερού.

83. Ελλείψει τουαλετών ή αποχωρητηρίων, οι αγρότισσες γυναίκες και τα κορίτσια αναγκάζονται επίσης να διανύουν μεγάλες αποστάσεις αναζητώντας ιδιωτικότητα. Η έλλειψη επαρκούς αποχέτευσης αυξάνει επίσης τον κίνδυνο κακής υγείας. Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, οι αγρότισσες γυναίκες και τα κορίτσια πρέπει να έχουν φυσική και οικονομική πρόσβαση σε αποχέτευση που είναι ασφαλής, υγιεινή, προστατευμένη και κοινωνικά και πολιτισμικά αποδεκτή.

84. Η πρόσβαση των αγροτισσών γυναικών στην ηλεκτρική ενέργεια και σε άλλες μορφές ενέργειας είναι συχνά περιορισμένη. Η ευθύνη για τη συλλογή και τη χρήση βιομάζας για την παραγωγή ενέργειας, καθώς και οι συναφείς κίνδυνοι για την υγεία και την ασφάλεια, βαρύνουν πρωτίστως τις γυναίκες και τα κορίτσια. Παραδοσιακά, είναι υπεύθυνες για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του νοικοκυριού και, ως κύριες καταναλώτριες ενέργειας σε επίπεδο νοικοκυριού, είναι επίσης πιθανό να επηρεάζονται πιο άμεσα από αυξήσεις κόστους ή από τη σπανιότητα των πόρων. Αν και στο άρθρο 14, παράγραφος 2 (η), γίνεται ειδική αναφορά στην ηλεκτρική ενέργεια, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι οι αγρότισσες γυναίκες μπορεί να έχουν και άλλες ενεργειακές ανάγκες, για παράδειγμα για μαγείρεμα, θέρμανση, ψύξη και μεταφορές.

85. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγρότισσες γυναίκες έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και δημόσια αγαθά, συμπεριλαμβανομένων:

(α) Επαρκούς, ασφαλούς, αποδεκτού, φυσικά προσβάσιμου και οικονομικά προσιτού νερού για προσωπικές και οικιακές χρήσεις και για άρδευση·

(β) Επαρκούς αποχέτευσης και υγιεινής, που να επιτρέπει στις γυναίκες και τα κορίτσια να διαχειρίζονται την εμμηνορρυσιακή τους υγιεινή και να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα υγιεινής·

(γ) Βιώσιμων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, μέσω της επέκτασης των υπηρεσιών ηλεκτροδότησης δικτύου στις αγροτικές περιοχές και της ανάπτυξης ηλιακής ενέργειας και άλλων βιώσιμων μορφών ενέργειας με τεχνολογία χαμηλού κόστους.

3. Μεταφορές

86. Οι μεταφορές και η οδική πρόσβαση αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τις αγρότισσες γυναίκες και επηρεάζουν την άσκηση διαφόρων δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην εκπαίδευση, τις ευκαιρίες βιοπορισμού και την υγειονομική περίθαλψη. Η γεωγραφική απόσταση, το δυσπρόσιτο έδαφος, η έλλειψη υποδομών και η περιορισμένη πρόσβαση σε δημόσιες συγκοινωνίες μπορούν να περιορίζουν την καθημερινή κινητικότητα. Ακόμη και όταν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις μετακίνησης στις αγροτικές περιοχές, το κόστος μεταφοράς ή οι κίνδυνοι σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας μπορούν να λειτουργούν ως ισχυρά αντικίνητρα για τη χρήση τους από τις αγρότισσες γυναίκες. Ως αποτέλεσμα, συχνά δαπανούν πολλές ώρες μετακινούμενες πεζή, γεγονός που δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα, όπως αυξημένη «φτώχεια χρόνου» και αυξημένους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια.

87. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναλύουν τις διαφοροποιημένες ανά φύλο ανάγκες για υπηρεσίες μεταφορών στις αγροτικές περιοχές, να διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές και τα προγράμματα του τομέα των μεταφορών αντανακλούν τις ανάγκες κινητικότητας των αγροτισσών γυναικών και να τους παρέχουν ασφαλή, οικονομικά προσιτά και προσβάσιμα μέσα μεταφοράς.

I. Αγρότισσες γυναίκες σε ανεπτυγμένες χώρες

88. Οι αγρότισσες γυναίκες στις ανεπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν συχνά παρόμοιες προκλήσεις όσον αφορά τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και μπορεί να έχουν παρόμοιες ανάγκες σε σχέση με προσβάσιμες υπηρεσίες, κοινωνική προστασία και οικονομική ενδυνάμωση. Όπως και σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, οι αγροτικές οικονομίες στις ανεπτυγμένες χώρες τείνουν να ευνοούν τους άνδρες, ενώ οι πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης στις ανεπτυγμένες χώρες ενίοτε δίνουν περιορισμένη προσοχή στις ανάγκες και τα δικαιώματα των γυναικών. Οι αγρότισσες γυναίκες στις ανεπτυγμένες χώρες (όπως και στις αναπτυσσόμενες) εξακολουθούν να χρειάζονται στοχευμένες πολιτικές και προγράμματα που να προωθούν και να εγγυώνται την απόλαυση των δικαιωμάτων τους. Πολλές από τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες είναι συναφείς και για την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών που ζουν σε ανεπτυγμένες χώρες. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ιδιαίτερα ζητήματα που χρήζουν ειδικής προσοχής.

89. Για παράδειγμα, πολλές μετανάστριες εργαζόμενες σε ανεπτυγμένες χώρες απασχολούνται στη γεωργία και συχνά αντιμετωπίζουν σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένης της βίας, της εκμετάλλευσης και της άρνησης πρόσβασης σε υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη. Επιπλέον, η στροφή προς τη βιομηχανική γεωργία σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες έχει τείνει να περιθωριοποιεί τους μικρούς αγρότες, με δυσανάλογο αντίκτυπο στις αγρότισσες γυναίκες. Υφίσταται, συνεπώς, ανάγκη διευκόλυνσης και στήριξης εναλλακτικών και ευαίσθητων ως προς το φύλο προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης, τα οποία θα

επιτρέπουν στις γυναίκες μικρής κλίμακας παραγωγούς να συμμετέχουν και να επωφελούνται από τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη. Επιπλέον, παρότι οι αγροτικές κοινότητες στις ανεπτυγμένες χώρες ενδέχεται συχνά να είναι καλά συνδεδεμένες με κοινωνικές υπηρεσίες και να έχουν πρόσβαση σε υποδομές μεταφορών, ύδρευση, αποχέτευση, τεχνολογία, εκπαίδευση και συστήματα υγείας, η κατάσταση αυτή δεν είναι ίδια σε όλες τις αγροτικές κοινότητες. Σε πολλά μέρη, η πρόσβαση αυτή είναι εμφανώς ελλιπής, και οι γυναίκες που ζουν σε αυτές τις αγροτικές κοινότητες βιώνουν όχι μόνο τη στέρηση αυτών των δικαιωμάτων αλλά και αυξημένο βάρος φροντίδας ως αποτέλεσμα. Αυτό ισχύει ιδίως για περιφερειακές ή απομακρυσμένες αγροτικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των αυτόχθονων, οι οποίες είναι απομονωμένες και τείνουν να εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα φτώχειας.

90. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διασφαλίζουν την εφαρμογή της Γενικής Σύστασης αριθ. 26 (2008) σχετικά με τις μετανάστριες εργαζόμενες, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις αγρότισσες γυναίκες που εργάζονται ως εποχικές μετανάστριες εργάτριες γης. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να διασφαλίζουν νομική προστασία των δικαιωμάτων των αγροτισσών μεταναστριών εργαζομένων και πρόσβαση σε ένδικα μέσα, προστατεύοντας τόσο τις καταγεγραμμένες όσο και τις μη καταγεγραμμένες αγρότισσες μετανάστριες από διακρίσεις ή εκμετάλλευση και κακοποίηση λόγω φύλου.

91. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να διευκολύνουν και να στηρίζουν εναλλακτικά και ευαίσθητα ως προς το φύλο προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που επιτρέπουν στις γυναίκες μικρής κλίμακας παραγωγούς να συμμετέχουν και να επωφελούνται από τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να στηρίζουν γυναικείες αγροτικές εκμεταλλεύσεις, τις γυναίκες ως αγρότισσες και να προωθούν τις παραδοσιακές γεωργικές πρακτικές των γυναικών.

92. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης των αγροτισσών γυναικών, ιδίως των αυτόχθονων, που ζουν σε περιφερειακές περιοχές, οι οποίες τείνουν να είναι φτωχότερες, πιο απομονωμένες και λιγότερο συνδεδεμένες με κοινωνικές υπηρεσίες. Θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην ανάπτυξη αυτών των αγροτικών κοινοτήτων, εμπλέκοντας τις τοπικές γυναίκες στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης.

V. Δεδομένα για την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών

93. Μία θεμελιώδης πρόκληση για την εφαρμογή του άρθρου 14 είναι η γενική έλλειψη αποδελτιωμένων δεδομένων σχετικά με την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών, γεγονός που εμποδίζει την επαρκή παρακολούθηση και επιβολή των δικαιωμάτων τους βάσει της Σύμβασης.

94. Τα κράτη μέρη θα πρέπει να συλλέγουν, να αναλύουν, να χρησιμοποιούν και να διαχέουν δεδομένα για την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών, αποδελτιωμένα κατά φύλο, ηλικία, γεωγραφική τοποθεσία, αναπηρία και κοινωνικοοικονομική, μειονοτική ή άλλη κατάσταση. Τα δεδομένα αυτά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για τους δείκτες των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση και τον σχεδιασμό μέτρων, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών ειδικών μέτρων, με στόχο την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας για τις αγρότισσες γυναίκες σε όλους τους τομείς της ζωής. Τα δεδομένα αυτά θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν

πληροφορίες για την κατάσταση των αγροτισσών γυναικών, συμπεριλαμβανομένων ειδικών ομάδων αγροτικών γυναικών που αντιμετωπίζουν διασταυρούμενες μορφές διακρίσεων και ειδικά εμπόδια στην πρόσβαση στα δικαιώματά τους.

VI. Επιφυλάξεις και δηλώσεις

95. Οι επιφυλάξεις σε οποιοδήποτε άρθρο της Σύμβασης, και ιδίως στα άρθρα 2 (στ), 5 (α), 7, 9 και 14 έως 16, ενδέχεται να έχουν δυσανάλογο αντίκτυπο στις αγρότισσες γυναίκες. Παραδείγματα περιλαμβάνουν επιφυλάξεις που περιορίζουν ή επηρεάζουν αρνητικά τη δυνατότητά τους να απολαμβάνουν δικαιώματα στη στέγαση, τη γη και την ιδιοκτησία, όπως εκείνες που αφορούν τη διαδοχή και την κληρονομία, καθώς και επιφυλάξεις που περιορίζουν το δικαίωμά τους στην πολιτική συμμετοχή.

96. Τα κράτη μέρη που έχουν διατυπώσει επιφυλάξεις θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες στις περιοδικές τους εκθέσεις προς την Επιτροπή σχετικά με τις συγκεκριμένες επιπτώσεις των επιφυλάξεων αυτών στην απόλαυση από τις αγρότισσες γυναίκες των δικαιωμάτων τους, όπως αυτά ορίζονται στη Σύμβαση, και να υποδεικνύουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη διαρκή επανεξέταση των επιφυλάξεων, με σκοπό την απόσυρσή τους το συντομότερο δυνατό.

VII. Διάδοση και υποβολή Εκθέσεων

97. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέρη να μεταφράσουν την παρούσα γενική σύσταση σε εθνικές και τοπικές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων των αυτόχθονων και μειονοτικών γλωσσών, και να τη διαδώσουν ευρέως σε όλους τους κλάδους της κυβέρνησης, την κοινωνία των πολιτών, τα μέσα ενημέρωσης, τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και τις γυναικείες οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων αγροτισσών γυναικών. Η Επιτροπή συνιστά, κατά την προετοιμασία των περιοδικών εκθέσεων, ιδίως όσον αφορά το άρθρο 14, τα κράτη μέρη να διαβουλεύονται με ομάδες αγροτισσών γυναικών, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων γυναικών αγροτισσών, συλλογικών σχημάτων παραγωγών και αγροτικών συνεταιρισμών.

Μετάφραση: Χριστίνα Παραδέλη / Βασιλική Αντωνιάδου